

P 1090(2)

OSZK

XXIX. évfolyam

1986.

1-2. szám

HÍRADÓ

1986-08-04

*Országos
Könyvtár
Híradó*

TARTALOM

KRÓNIKA

- 1 Krónika (1985. nov-dec.) (Összeáll.: Illyés Katalin)
- 2 Személyi hírek és változások (1985. november 1. - 1986. február 28.)
- 3 Ürögdy Györgyné (1915-1986) (Vekkerdi József)
- 5 Pályázat

MUNKÁNKRÓL, KÉRDÉSEINKRÓL

- 6 Hungarika-disszertációk beszerzése (Vekkerdi József)
- 7 Egy kis "előzetes" (Tremkóné Meszleny M.)
- 9 A Magyar Nemzeti Periodika Adatbázis (NPA): az egyik számítógépes rendszer az Országos Széchényi Könyvtárban (Csillag Lászlóné)
- 11 Gyorstájékoztató (Szilvássy Zoltánné)
- 12 A Nemzetközi és közművelődési osztály jelentései...
- 15 Az 1986. folyamán várhatóan hatályba lépő szabványok jegyzéke

KÖNYVTÁROS PÁLYÁK

- 20 Csapodiné Gárdonyi Klára hetvenöt éves (V. Windisch Éva)

MUNKATÁRSAINKRÓL

- 23 Beszélgetés Fallenbüchl Zoltánnal (Batári Gyula)
- 28 Vallomás a könyvtárról (Meczika Béla)

TALLÓZÁS KÜLFÖLDI SZAKFOLYÓIRATOKBÓL

- 30 Jelentés a Magyar Könyvtárosok Második Tudományos Konferenciájáról (Ford.: Lehocz Mónika)
- 32 Csökken a Library of Congress költségvetése

KIADVÁNYAINK

- 33 Az Országos Széchényi Könyvtár Könyvtártudományi és Módszertani Központ újabb kiadványaiból

KÖNYVTÁRUNK ÉLETÉRŐL

- 34 Pártszervezet hírei (Összeáll.: Kastaly Beatrix)
- 36 Határozat

IFJÚSÁGI FÓRUM

- 37 KISZ hírek
- 41 OSZK Énekkarának beszámolója az 1985-ös évről
- 42 OSZK Énekkarának 1986. évi munkaterve
- 43 "Mindenik embernek a lelkében dal van ..." (Gubcsó Ágnes)

OSZK HÍRADÓ

Az Országos Széchényi Könyvtár MSZMP alapszervezetének, Szakszervezeti Bizottságának és KISZ alapszervezetének lapja

XXIX. évfolyam 1-2. sz. - 1986.

Szerkesztik:

Batári Gyula (felelős szerkesztő)
Belitska-Scholtz Hedvig
Borsányi Zsuzsanna
Burány Tamás (műszaki szerkesztő)
Gerő Zsoltné
Juhász Lászlóné (a szerkesztő bizottság elnöke)
Maróti Ádám
Nagy Zoltán
Rosta Lajosné
Somkuti Gabriella
Z. Héjjas Eszter

A szerkesztőség címe:

Budapest I., Budavári Palota F. ép.
Postacím: 1827 Budapest
Telefon: 567-485

Felelős kiadó:

az Országos Széchényi Könyvtár Szakszervezeti Bizottságának titkára

Előfizethető a szakszervezeti bizalmiknál, külső előfizetőknek a Kiadványtárnál. Egyes számok a Kiadványtárban megvásárolhatók. (OSZK Kiadványtára; Bp. I., Budavári Palota F. ép., postacím: 1827 Budapest)

Készült az Országos Széchényi Könyvtár Sokszorosító üzemében 550 példányban
6,2 A/5 ív terjedelemben
Munkaszám: 86.190
Budapest V., Guszev u. 1.
Felelős vezető: Rosta Lajosné

ISSN 0324-2064

KRÓNIKA

KRÓNIKA (1985. nov-dec.)

1985. november 12-én nyílt meg a Kódexek a középkori Magyarországon című kiállítás, mely eddig még így együtt soha nem látott gazdag anyagot mutatott be látogatóinak. A könyvtár saját kincsein kívül 23 külföldi és 20 hazai gyűjtemény legszebb darabjait láthatta a közönség. A kiállítást Keresztury Dezső akadémikus, a könyvtár nyugalmazott főosztályvezetője nyitotta meg szépszámu közönség és a Művelődési Minisztérium képviselői előtt.

1986. február 28-án volt nyitva utoljára a kiállítás.

1985. november 13-án az akkor hazánkban ülésező Kulturális Fórum résztvevői közül külföldi vendégek látogatták meg a könyvtárat.

November 14-én Köpeczi Béla művelődési miniszter volt a könyvtár vendége. Látogatását rövid beszélgetéssel kezdte, melyen a kíséretében levő Villangó István MM főosztályvezető, Juhász Jenő MM osztályvezető, az I. kerületi pártbizottság képviselői és a könyvtár vezető munkatársai vettek részt. A beszélgetés után a vendégek megtekintették a kódex-kiállítást és egy rövid séta keretében a könyvtárat is.

Az 1985. november 22-i Vezetői Tanács megtárgyalta dr. Kovács Ilona: Hungarika regisztráció hungarika információ című előterjesztését, amely az 1984. és 1985. évi munkálatokat és a további programot ismertette. Vita alakult ki a gyűjtőkör, igény- és költségfelmérés, a koordináció tárgykörében. Az előterjesztést a VT elfogadta, de megállapította, hogy a végleges döntés előkészítéséhez további vizsgálatok szükségesek.

Az 1985. december 17-i Vezetői Tanács három témát tárgyalt. Elsőként dr. Tóth Lajos: Beszámoló a 2636/1983. számú VT határozat megvalósítására készült "Intézkedési terv" végrehajtásáról című előterjesztést és elfogadta azt. Második napirendi pontként megvitatta a III. főosztály előterjesztését: Irányelvek az OSZK állományvédelmi tervének előkészítéséhez. Az élénk érdeklődést és vitát kiváltó előterjesztéshez járuló határozati javaslatok a következő két év teendőire határidőket állapítanak meg. Az előterjesztést a VT kisebb változtatásokkal elfogadta. A VT harmadik témája Juhász Lászlóné: Beszámoló az 1985. évi jutalmazásokról c. összeállítása volt.

Összeáll.: dr. Illyés Katalin

SZEMÉLYI HÍREK ÉS VÁLTOZÁSOK

1985. november 1. - 1986. február 28.

Uj dolgozóink:

Balla Gyula főmunkatárs Magyarságkutató csop., Barabás Béla tud. munkatárs Magyarságkutató csop., Bárdosi Mária főmunkatárs, KMK Hálózatfejlesztési oszt., Berkes Rita szakm. II. Sokszorosító üzem, Birgány Éva bm. II. Biztonsági oszt., özv. Biró Mihályné szakalk. IV. Retrospektív Bibliogr., Bodnár Mária szakalk. IV. Könyvtárközi Kölcs., Csaba Miklós váltásparancsnok Biztonsági oszt., Cseh Mária szakalk. IV. Plakát- és Kinyomtatványtár, Csuzi Enikő szakm. II. Sokszorosító üzem, Dadányi Miklós ügyviteli II. Raktári oszt., Dobó Katalin szakalk. IV. Olvasószolgálat, Farkas Erika ügyviteli II. Raktári oszt., Fehérné Koltai Zsuzsanna főmunkatárs Mikrofilmtár, Fejős Zoltán tud. főmunkatárs Magyarságkutató csop., Gémes Józsefné szakalk. IV. Repertórium Szerk., Guth János bm. II. Biztonsági oszt., Hainer Katalin szakm. I. GI MFO, Dr. Harangi László szakalk. III. MNB Szerk., Hegyi László ügyviteli II. Raktári oszt., Hlavanda József bm. II. Biztonsági oszt., Horváth Mária szakalk. IV. Zeneműtár, Huszághné Kelecsényi Ágnes szakalk. IV. Gyarapítási oszt., Kalocsai Istvánné bm. II. GI MFO, Kenessey Ferenc bm. II. Biztonsági oszt., Kiss Csaba tud. főmunkatárs Magyarságkutató csop., Kondor Anita szakm. I. Magyarságkutató csop., Korányi Tamás ügyviteli II. Raktári oszt., Korbulyne Marosán Ágnes szakalk. IV. KMK Gyűjteményfejlesztési oszt., Krencseyné Györi Erzsébet osztályvezető KMK Gyűjteményfejlesztési oszt., Lorenz Eleonóra szakalk. II. Kézírástári csop., Major Rita szakalk. IV. Kézírástár, Mihalicz Csilla szakalk. IV. Olvasószolgálat, Mosonyi Béla pfőr. Biztonsági oszt., Nádor István ügyviteli II. Raktári oszt., Nagy Marcell ügyviteli II. Raktári oszt., Novák István szakalk. IV. KMK Szakkönyvtár, Oláh Gábor pfőr Biztonsági oszt., Pers Dóra ügyviteli II. Raktári oszt., Dr. Romsics Ignác tud. munkatárs Magyarságkutató csop., Rózsáné Kelemen Éva szakalk. II. Zeneműtár, Szabados Gáborné bm. II. GI MFO, Szalai László rendész Biztonsági Oszt., Dr. Székely András tud. munkatárs Magyarságkutató csop., Szekfü Györgyné bm. II. Biztonsági oszt., Dr. Szénási Péterné ügyintéző IV. Személyzeti oszt., Szilágyi Tibor főmunkatárs KMK Gyűjteményfejlesztési oszt., Takács Emma szakalk. IV. Könyvek Közp. Katalógusa

Eltávoztak a könyvtártól:

Nyugdíjazással:

Milhoffer Alajos osztályvezető, Schmidt Gyula szakm. I., Tóbiás Jánosné bm. II., Dr. Vörös Károlyné osztályvezető

Áthelyezéssel:

Józsa Márta szakalk. IV. Színház- és Filmművészeti Főiskola, Nagy Mihály váltásparancsnok Magyar Országos Levéltár, Pap Béláné ügyintéző II. Magyar Televízió, Petrovics Béláné ügyintéző III. Acél- és Fémkereskedelmi Vállalat, Timár Julianna szakalk. II. Magyar Nemzeti Galéria, Vajda Kornél szakalk. IV. Lapkiadó Vállalat

Munkaviszony megszűnt:

Danhauser Tímea ügyviteli II., Farkas Erika ügyviteli II., Kluták István ügyint. II.,
Lelovics Éva ügyviteli II., Mandics György pfőr, Nagy Zoltán pfőr, Trnka Mihály pfőr

Kilépett:

Varga Sándorné ügyviteli II.

Ársorolások:

Dr. Karsai Orsolya osztályvezető Kézirattár, Maczika Béla osztályvezető Raktári Osztály

ÜRÖGDY GYÖRGYNÉ

1915 - 1986

Aligha volt olyan munkatársa az Országos Széchényi Könyvtárnak az utóbbi évtizedekben, aki általánosabb szeretetnek és tiszteletnek örvendett a dolgozók körében, mint Ürögdy Györgyné, "Zsóka". Népszerűségét - kiváló felkészültsége és szakértelemmel, megbízhatóan végzett munkája mellett - mindenekelőtt szeretetteljes magatartásának, közvetlen modorának, elegáns megjelenésének, mindenkor derűs, barátságos, kiegyensúlyozott egyéniségének köszönhette. Hosszu könyvtárosi pályafutása alatt senki sem hallott tőle ingerült vagy bánató szót, nem tapasztalt elzárkózást. A nagy létszámúra duzzadt könyvtárban mindenkit ismert, őt is mindenki ismerte. Nem véletlen, hogy szakszervezeti bizalmi minőségében valóban bizalommal keresték fel közelebbi és távolabbi munkatársai. Páratlan tapintattal értett ahhoz, hogy bármilyen feszültség levezetésével megoldást találjon a legproblematikusabb helyzetekben is. Közvetlen munkatársai páratlan emlékezőtehetségét is csodálhatták. Ha időnként nem találtam egy-egy régi ügy írásos előzményeit, végső menedékül Zsókához fordultam, és ő először fejből felidézte az ügy valamennyi részletét és szereplőjét, majd mindenkor sikerrel nekilátott a lerakott levelek vagy számlák előbányászásának. Munkája sok volt /a kiterjedt német nyelvterületet gondozta, és a külföldre küldendő könyvek beszerzését intézte, mindezt napra készen/, mégis mindig talált időt arra, hogy osztályon belül és kívül azonnal rendelkezésre álljon bárkinek, aki segítségért fordult hozzá.

Könyvtári pályafutása majdnem egyidős volt az OSZK háboru utáni történetével. Miután 1939-ben a pécsi egyetemen német-magyar szakos tanári oklevelet szerzett, rövidebb átmeneti elfoglaltságok után 1948-1952 között az akkor létesült Országos Könyvtári Központban dolgozott, majd az OKK megszűnte után annak jogutódjához, az Országos Széchényi Könyvtárhoz került. A könyvtárban 1954-ben alakult meg önálló szervezeti egységként a Nemzetközi Csereszolgálat /Gombocz István vezetésével/, és Ürögdy Györgyné az osztály megalakulásától

kezdve közel három évtizeden át, 1982-ben történt nyugállományba vonulásáig az osztályon dolgozott. Gombocz Istvánnak fő segítőtársa volt az újonnan létesült osztály munkájának megszervezésében, és körültekintő gondossága, kiváló fellépése nem kis mértékben hozzájárult ahhoz, hogy a Gombocz vezetése alatt álló osztály általános elismerést vívott ki külföldi cseretársai körében. Gombocz István váratlan halála után /1973/ az ő hozzáértése és segítőkézsége tette lehetővé a törés zökkenőmentes áthidalását. Nemcsak az átmeneti időszakban, hanem a későbbiekben is minden jelentős ügyben az ő tanácsához fordulhattunk, minden fontos levél vagy tervezet megfogalmazásánál az ő szakértelmére és világos látására támaszkodhattunk. Osztályvezető-helyettesi minőségében csupán besorolásban, nem a munka érdemi végzésében különbözött osztályvezető munkatársától.

A nyugdíjkorhatár elérése után tíz évig dolgozott még tovább, és senki sem vette észre rajta az évek mulását. Nemcsak szellemi frissesége és fiatalos megjelenése maradt változatlan, hanem könyvhalmazok cipelésében és könyvespolcok létráján való felszaladásban is fiatalokat megszégyenítő fürgeséget tanusított. Ha beteg édesanyja és idős férje ápolása nem kényszerítette volna a könyvtári munka abbahagyására, talán máig is körünkben volna. Váratlan baleset /elcsuszás és bordatörés/, majd ezután fellépő tüdőgyulladás vitte el rövid betegség után.

Vekérdi József

PÁLYÁZAT

Az Országos Széchényi Könyvtár főigazgatósága ismételten meghirdeti pályázatát az 1986. évi Keresztury-jutalomra. /Keresztury Dezsőnek az OSZK munkatársai javára tett alapítványáról részletes tájékoztatás az OSZK Híradó 1978. évi 4. számának 62. lapján található./

Pályázhatnak a könyvtár állandó munkatársai a tudomány, főként a társadalomtudományok, a művelődéstörténet területén végzett, munkaköri feladataikon kívül eső kutatómunkájuk eredményeivel /könyv, tanulmány, forrásközlés, bibliográfia/. Pályázni egyéni alkotásokkal lehet, de kivételesen társszerzővel írott vagy kollektív művek is benyújthatók.

A pályamunkák megkívánt terjedelme legalább 3 szerzői iv /kb. 68 gépelt oldal, laponként 30 sorral, soronként 60 betűhellyel./ Az 1986. évi pályázaton 1984-86-ban elkészült munkákkal lehet résztvenni, függetlenül attól, hogy azok publikálásra kerülnek vagy kerültek.

A pályázatra beérkezett művek lektorálásáról a könyvtár Tudományos és Közművelődési Bizottsága gondoskodik. A főigazgató elnökletével működő bírálóbizottság a díjazásra érdemes munkákat a szakvélemények figyelembevételével jutalmazza.

A benyújtandó mű kéziratának egy - névvel vagy jellegével ellátott - példányát 1986. július 31-ig kell a Kutatásszervezési Csoporthoz eljuttatni. A jellegével pályázók lezárt borítékban - amelyen jellegjüket feltüntetik - adják meg nevüket. A bírálóbizottság a döntés meghozatala után csak a díjazottak borítékait nyitja fel.

dr. Havasi Zoltán s.k.
mb. főigazgató

Budapest, 1985. december 16.

MUNKÁNKRÓL KÉRDÉSEINKRŐL

HUNGARIKA-DISSZERTÁCIÓK BESZERZÉSE

Az idegen nyelvű hungarikumoknak két alapvető csoportja van: szerzői hungarikumok /amelyeknek tárgya nem magyar vonatkozású, csupán szerzőjük született Magyarországon/, és tartalmi hungarikumok /szerzőjük személyétől függetlenül, Magyarországot vagy a magyar kultúrát tárgyaló művek/. A szerzői hungarikumok beszerzésének fontosságáról megoszlanak a vélemények /egyesek szerint Peter Kis vagy John Nagy fogszuvasodásról írt, angol nyelvű szakmunkája nem tartozik a magyar nemzeti könyvtár állományának nélkülözhetetlen darabjai közé/, a tartalmi hungarikumok beszerzése azonban vitathatatlanul az Országos Széchényi Könyvtár egyik legfontosabb feladata.

A feladat nem könnyű. Elsősorban a kereskedelmi forgalomba nem kerülő, és a nemzeti bibliográfiákban sem szereplő nyomtatványok felderítése okoz szinte leküzdhetetlen nehézséget. Ugyanakkor nem ritkán ezek jelentik a jövő kutatása számára a legfontosabb forrásanyagot: szomszédos országok magyar színházainak színlapjai és műsorfüzetei, amerikai magyar iskolák diáklapjai, külföldi magyar egyesületek éves beszámolóí stb. Külön csoportot képeznek az egyetemi doktori értekezések, amelyek többnyire nem jelennek meg nyomtatásban, viszont rendkívül értékes anyagot gyűjtenek össze, számos olyan hivatkozással, amelyekről idehaza nem szerzünk tudomást.

Nagy mértékben megkönnyíti az amerikai doktori értekezések beszerzését egy ottani cég legújabb kezdeményezése. Ann Arborban /USA/ a University Microfilms International mikrofilmre veszi, és mind mikrofilmen, mind könyvalakban, pozitív másolatban árusítja az egyetemi disszertációkat. Egyik szolgálatkész külföldi cseretársunk, a New York Public Library, ajánló jegyzéket küldött könyvtárunknak a bennünket feltehetően érdeklő, magyar vonatkozású disszertációkról. Ajánlatuk rendkívüli mértékben érdekelt bennünket, mivel összesen két vagy három tétel volt meg könyvtárunkban a felajánlott munkák közül /pl. abban az esetben, ha az értekezés utólag nyomtatásban is megjelent/. A nemzetközi csere keretében bekértük a szükséges műveket, és így 39 magyar vonatkozású, amerikai doktori értekezéssel gyarapított állományunk. Mutatóba néhány cím: Italy, Austria-Hungary and the Balkans, 1904-1914; The ideological and methodological foundations of Hungarian historiography, 1750-1970; Aspects of Hungarian syntax and the theory of grammar; The reception of French naturalism

In the Hungarian novel; Hungarian investment fluctuations: a theoretical and econometric study.

A kiadványok ára nem olcsó: kötetenként 32-40 dollár. A most beszerzett 39 kötet 1300 dollár értéket képvisel. Szerencsére a nemzetközi kiadványcsere keretében nem valutával, hanem magyar könyvekkel fizetünk, így most arra törekszünk, hogy a fenti összegnek megfelelő, 60.000 Ft értékű magyarországi kiadvány rendelésére teremtünk kedvet említett cseretársunknak.

Beszerzési munkánk ezzel nem zárult le. A Gyarapítási Osztály és a Nemzetközi Csere-szolgálat hagyományos együttműködése keretében további 90 hungarika-disszertációt írtunk ki az amerikai magyar találkozók krónikájának bibliográfiáiból, és hozzálátunk ezek beszerzéséhez csere útján, a velünk kapcsolatban álló amerikai egyetemi könyvtáraktól. Fő gondunk az, hogy megfelelő magyar könyvajánlatokkal sikerüljön a mintegy 150.000 Ft-ot kitevő árat kiegyenlíteni. Az érdeklődés felkeltéséhez többnyire beválnak egyedileg összeállított ajánló jegyzékeink /Special offer list/, amelyeken a magyar nyelvű kiadványokhoz angol címfordítást, szükség esetén rövid ismertetést adunk. Tudomásul kell vennünk azt a tényt, hogy hazánk /beleértve a magyar irodalmat/ távolról sem érdekli annyira a külföldi olvasókat, mint mi szeretnők, ezért nekünk kell figyelemfelkeltésről gondoskodnunk.

Vekerdí József
Nemzetközi Csere-szolgálat

EGY KIS "ELŐZETES"

Az Országos Széchényi Könyvtár 1986 októberében újabb nemzetközi összejevetelnek ad otthont a Magyar Nemzeti ISDS Központ meghívására, az MM hozzájárulásával: itt fogják tartani az ISDS Nemzeti és Regionális Központok vezetői 12. szakmai tanácskozásukat /Directors' Meeting/.

Magáról a rendszerről /ISDS=International Serials Data System/ az elmúlt évben többször olvashattunk e lap hasábjain és a szaksajtóban.^X Ezuttal az őszi rendezvény "előzeteseként" jelentkezünk:

Az ISDS hálózathoz tartozó központokból mintegy 50 szakembert várunk és meghívást kapnak azon központi katalógusok képviselői is, amelyek az ISDS adatbázis alapján épülnek. A meghívottak kevéssé titkolt várakozással készülnek Magyarországra, joggal kíváncsiak a szaksajtóban hírül adott új vári épületre, no meg általában országunkra.

A 12. konferenciának ünnepi hangsúlyt ad, hogy a szakmai együttműködést elősegítő munkaülés idén egybeesik az ISDS működésének 15. évfordulójával. A rendezvény jelentőségét a továbbiak is emelik: egyrészt az, hogy ezuttal másodízben lesz szocialista ország a tanácskozás vendéglátója /annakidején, 1977-ben, a 3. konferencia székhelye Moszkva volt/, másrészt az, hogy Nemzeti ISDS Központunk régi adósságát készüli törleszteni egy "ünnepi" kiadvány megjelentetésével, az ISDS adatbázisból kiírandó "Magyarországi kulcs cím-ISSN listá"-val, mely a hazai időszak kiadványok szelektált regisztrációs adatairól kíván gyorstájékoztatót nyújtani.

Végezetül, álljon itt az eddig rendezett szakmai tanácskozások időrendi áttekintése:

1. Párizs, 1975	7. Párizs, 1981
2. London, 1976	8. Helsinki, 1982
3. Moszkva, 1977	9. Washington, 1983
4. Ottawa, 1978	10. Párizs, 1984
5. Frankfurt, 1979	11. Párizs, 1985
6. Párizs, 1980	

Tremkóné Meszleny Mária

x

A legfontosabbak:

Szilvássy Zoltánné: Időszaki kiadványok nemzetközi nyilvántartási rendszerei = OSZK-hiradó, 16. évf. 1973. 5-6. sz. p.96-100.

Szilvássy Zoltánné: Az ISDS International Serials Data System = Időszaki Kiadványok Adatait Nyilvántartó Nemzetközi Rendszer = Könyvtári figyelő, 24. évf. 1978. 4. sz. p. 349-360.

Szilvássy Zoltánné: Az ISDS fejlesztési tervei = Könyvtáros, 30. évf. 1980. 9. sz. p.545-547.

A MAGYAR NEMZETI PERIODIKA ADATBÁZIS (NPA): AZ EGYIK SZÁMÍTÓGÉPES RENDSZER AZ ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁRBAN

A Nouvelles de l'ISDS ez év februári száma /No 13/ közli Szilvássy Zoltánnénak, az Országos Széchényi Könyvtár osztályvezetőjének, a Magyar Nemzeti ISDS Központ igazgatójának cikkét^x a magyar Nemzeti Periodika Adatbázisról /a továbbiakban NPA/. A téma - az ISDS-hez kapcsolódó automatizált nemzeti központi katalógusok ismertetése - sorozatként jelenik meg a Nouvelles-ben, ez a cikk a negyedik ebben a tárgykörben. - A "Nouvelles de l'ISDS" és a "News from ISDS" a párizsi ISDS Nemzetközi Központ két nyelven megjelenő tájékoztató lapja.

Bevezetőjében a cikk röviden vázolja a központi folyóiratkatalógus gépesítése iránti szükséglet jelentkezését, a feladat helyét és szerepét a hazai könyvtárgépesítési törekvésekben. A magyar szaksajtóban először 1978-ban olvashattunk arról az elgondolásról /Könyvtári figyelő 24(1978) 4. 349-360. l./, hogy a központi folyóiratkatalógus hazai gépesítését az ISDS adatbázis felhasználásával lehetne a legcélszerűbben megoldani.^{xx} Ezt a gondolatot tovább érlelve 1982-ben fogalmazták meg az NPA célkitűzéseit és kifejlesztésének fokozatait.

E szerint az ISDS-re támaszkodó nemzeti periodika adatbázis teljes klépitettségekben

- lelőhelykatalógus lesz a - Magyarországon található külföldi időszaki kiadványoknak;
 - a Magyarországon publikált időszaki kiadványoknak
- alapja lesz a hazai kiadványok feldolgozása iránt támasztott magasabb bibliográfiai követelmények megvalósításának és ezáltal e célra módosított ill. bővített formában részévé válhat a gépesített magyar nemzeti bibliográfiai rendszernek.

A rövid cikk bemutatja az NPA első célkitűzésének megvalósítását valamint a gépesített külföldi folyóirat központi katalógus alkalmazhatóságának széles körű lehetőségeit. Tárnyalja a rendszernek az ISDS adatbázissal való összefüggéseit, bemutatva azokat az előnyöket, amelyek abból származnak, hogy az NPA /illetőleg a Magyar Nemzeti ISDS Központ/ nemzetközi szerződéssel biztosítva, az ISDS független alrendszere.

A továbbiakban ismerteti az NPA adatbázis összetevőit: A bibliográfiai adatállományt, a lelőhely és a könyvtári adatállományt. A rendszer üzemszerű indulásakor /remények szerint 1986 végén, 1987 elején/ a bibliográfiai adattárban 22 ezer folyóiratcím fog szerepelni /ennek 60-65 %-a az ISDS adatbázisból nyert bibliográfiai leírás, 35-40 %-a - mintegy 10 ezer tétel - saját feldolgozású címadat/. Ehhez a cimmennyiséghez évenként kb. 80-85 ezer lelőhelyadat tartozik majd, mintegy 850 könyvtártól összegyűjtve. Az NPA rendszer a résztvevő könyvtárakkal visszaigazoló gépi listákkal fogja elvégeztetni az adatbázisban tárolt adatok visszaigazolását és feltöltését, valamint gépi feldolgozásra alkalmas

adatlapokon fogja kérni az új beszerzések bejelentéseit.

Befejezésképpen a Szerző néhány olyan példával támasztja alá a gépesített adatbázis sokoldalú gyakorlati felhasználhatóságát, mint pl. a Magyarországon található külföldi periodikumok központi jegyzékének megjelentetése éves és kumulált kiadványokban: egyes könyvtárak anyagának kiíratása saját katalógusként: továbbá mint a szerzeményi és gyűjtőköri együttműködések, egyeztetett országos szerzeményi politika nélkülözhetetlen eszköze.

Csillag Lászlóné

^XJudith Szilvássy: La base de données nationale hongroise pour les publications en série (NPA): un système automatisé à la Bibliothèque Nationale Széchényi (Budapest). A szerző a cikket eredetileg angolul írta: The Hungarian National Serials Data Base (NPA): an automated system in the National Széchényi Library (Budapest).

^{XX}Az ISDS (International Serials Data System - Időszaki kiadványok adatait nyilvántartó nemzetközi rendszer) Könyvtári figyelő 24 (1978), 4. 349-360.l.

GYORSTÁJÉKOZTATÁS

Ez év április 15-16-án került sor az ISDS 6. Közgyűlésére Párizsban, az Unesco székházában. A Közgyűlés kötött napirendjét és nem túlságosan vonzó adminisztratív teendőit /a költségvetési terv vitája, az éves hozzájárulások feletti döntés, az Igazgató Tanács megválasztása stb./ két feladat teszi mégis színessé, oldottabbá: a rendszer mindenkor 2 éves fejlődéséről szóló beszámoló meghallgatása, majd a rendszer további 2 évre tervezett fejlesztésének és a szükséges feltételek biztosításának megvitatása, végül az adott pénzügyi kereteknek és Nemzetközi ISDS Központ kapacitásának leginkább megfelelő változat elfogadása. Álljon itt néhány statisztikai adat a beszámolóból:

Az ISDS nemzetközi adatbázis 1986. január 1-én 304.128 rekordot /tételt/ tartalmazott /ebből mindössze csak 12.205 az un. rövid, tehát minimális adatot regisztráló rekord/. 1985 folyamán új gyarapodásként ill. módosító-kiegészítő rekordként 105.000 bejelentést dolgozott fel a Nemzetközi Központ. A gépi hordozón beküldött jelentések aránya rendkívül kedvezően alakult: a 105.000-ből 75.207 érkezett mágnesszalagon. Nem titkolt büszkeséggel említjük meg, hogy ez utóbbiak között vannak a hazai bejelentések is, melyek igen örvendetesen 5.716-ra növekedtek az adatbázisban.

Röviden a fejlesztési tervekről is:

A Nemzetközi Központ 1987 januártól kezdődően megkezdte a jelenlegi számítógép és a hozzátartozó konfiguráció lecserélését ill. bővítését, a jelenlegi kapacitás megduplázása céljából.

Az ISDS adatbázisból nyújtandó tájékoztatás színvonalának emelése érdekében döntés született arról, hogy az 1986. I. negyedévi Bulletin-számtól kezdődően a mikrofilmlapos kiadvány az eddiginél jóval bővebb adattartalommal fog megjelenni, vagyis tartalmazni fogja mindazokat az adatokat, melyek az adatbázisban találhatóak, és amelyek eddig csak azon Nemzeti/Regionális Központok számára voltak hozzáférhetőek, melyek ezeket gépi adathordozón fogadni tudták.

A hálózati munka koordinálásának fontos eszközeként 1986 folyamán jelenik meg a Nemzetközi Központ kiadásában az "ISDS Manual" francia és spanyol változata. /Itt jegyezzük meg, hogy a magyar fordítás is elkészült és némi simítás után kiadásra vár./

Szilvássy Zoltánné

A NEMZETKÖZI ÉS KÖZMŰVELŐDÉSI OSZTÁLY JELENTI ...

... Bár az olvasó általában Irtózik a statisztikai adatoktól, mégis érdekes lehet néhány számadat a könyvtár látogatóforgalmáról.

A megnyitástól 1985. december 31-ig 481 csoport járt könyvtárunkban, összesen 12.834 fővel.

Közülük:

Magyar csoportok

1. Szakmai	141 csoport	3672 fő
2. Iskolai		
a/ ált. iskola	23 csoport	658 fő
b/ középiskola	105 csoport	3446 fő
c/ főiskola	25 csoport	626 fő
3. Egyéb	140 csoport	3603 fő
Összesen	434 csoport	12.005 fő

Külföldi csoportok

1. Szakmai	18 csoport	351 fő
2. Főiskolás	6 csoport	112 fő
3. Egyéb	23 csoport	366 fő
Összesen	47 csoport	829 fő

Külföldi csoportok országok szerint

Amerikai Egyesült Államok

szakmai	-	
főiskolás	-	
egyéb	2 csoport	12 fő

Anglia

szakmai	-	
főiskolás	-	
egyéb	2 csoport	25 fő

Ausztria

szakmai	2 csoport	95 fő
főiskolás	-	
egyéb	1 csoport	40 fő

Csehszlovákia

szakmai	3 csoport	63 fő
főiskolás	-	
egyéb	1 csoport	28 fő

Finnország	szakmai	2 csoport	20 fő
	főiskolás	-	
	egyéb	-	
Franciaország	szakmai	-	
	főiskolás	-	
	egyéb	4 csoport	15 fő
Hollandia	szakmai	1 csoport	10 fő
	főiskolás	1 csoport	25 fő
	egyéb	1 csoport	5 fő
Írország	szakmai	-	
	főiskolás	-	
	egyéb	1 csoport	20 fő
Jugoszlávia	szakmai	-	
	főiskolás	-	
	egyéb	1 csoport	47 fő
Koreai Népi Demokratikus Köztársaság	szakmai	1 csoport	10 fő
	főiskolás	-	
	egyéb	-	
Lengyelország	szakmai	-	
	főiskolás	1 csoport	7 fő
	egyéb	-	
Német Demokratikus Köztársaság	szakmai	2 csoport	5 fő
	főiskolás	-	
	egyéb	4 csoport	43 fő
Német Szövetségi Köztársaság	szakmai	-	
	főiskolás	1 csoport	3 fő
	egyéb	2 csoport	60 fő
Norvégia	szakmai	-	
	főiskolás	2 csoport	65 fő
	egyéb	-	

Románia	szakmai	-	
	főiskolás	-	
	egyéb	1 csoport	8 fő
Svédország	szakmai	1 csoport	4 fő
	főiskolás	1 csoport	12 fő
	egyéb	-	
Szovjetunió	szakmai	2 csoport	29 fő
	főiskolás	-	
	egyéb	3 csoport	63 fő
Vegyes	szakmai	4 csoport	115 fő
	főiskolás	-	
	egyéb	-	

Az elmúlt év adatai mellett hadd emeljük ki külön a kódex-kiállítás időszakát:

A kiállítás idején 297 bejelentett és szakmai kíséretet kapott látogató csoport járt könyvtárunkban összesen 8734 fővel.

Ennél lényegesen nagyobb számú közönség látta a kiállítást, a főbejáratnál jegyzett adatok szerint a látogatóforgalom a következőképpen alakult:

	Fizető látogató	Nem fizető látogató
1985. nov.	4.804	4.536
1985. dec.	3.315	4.456
1986. jan.	3.700	4.652
1986. febr.	<u>6.645</u>	<u>9.884</u>
összesen:	18.464	23.528

Mindezek alapján a kódex-kiállítást összesen 41.992 látogató kereste fel.

Befejezésül, de nem utolsósorban a szervezést ellátó Nemzetközi és Közművelődési Osztály minden tagjának nevében köszönetet szeretnénk mondani mindazoknak, akik áldozatos munkájukkal segítettek a kiállítás megrendezését, sikeres lebonyolítását és a látogatók tájékoztatását.

AZ 1986 FOLYAMÁN VÁRhatóAN HATÁLYBA LÉPŐ SZABVÁNYOK JEGYZÉKE

T 61 Nyomdatermékek. Dokumentációs anyagok osztályozási és kódolási rendszerek

- MSZ 16504-84 Egyetemes Tizedes Osztályozás. Teljes kiadás.
30 A társadalomtudományok elmélete, módszertana és
módszerei. Szociográfia.
31 Statisztika. Demográfia. Szociológia
32 Politika
- MSZ 16560-85 Egyetemes Tizedes Osztályozás. Teljes kiadás.
63 Mezőgazdaság, erdőgazdaság. Állattenyésztés. Vadászat.
Halászat
- MSZ 16572-85 Egyetemes Tizedes Osztályozás. Teljes kiadás.
671/673 Nemesfémekből, drágakövekből és egyéb fémekből
készült tárgyak

T 62 A tájékoztatás és bibliográfia dokumentumrendszere. Informatika. Könyvtári technika

- MSZ 3396-85 Könyvtári ügyviteli nyomtatványok
- MSZ 3404- A magyar időszaki kiadványok cím rövidítése
- MSZ 3406- Könyvtári és dokumentációs címfelvételi lap
- MSZ 3407- Könyvtári és dokumentációs osztólap
- MSZ 3423/3-85 Leíró katalógusok bibliográfiai tételeinek szerkesztése.
Időszaki kiadványok
- MSZ 3440/4-85 A bibliográfiai leírás besorolási adatai. Címek
- ### T 63 Kiadói tevékenység
- MSZ 3405- Folyóiratok fedőlapja, belső elrendezése

T 61 Nyomdatermékek. Dokumentációs anyagok osztályozási és kódolási rendszere

- MSZ 3401-81 A bibliográfiai tételek betűrendbe sorolásának szabályai
Helyesbítés: 1982.
- MSZ 3418-76 Magyar nyelvű információkereső teauruszok szerkezete,
részei és formái
- MSZ 3563-80 Könyvek nemzetközi azonosító száma /ISBN/
- MSZ 3567-75 Időszaki kiadványok és sorozatok nemzetközi azonosító
számozása /ISSN
- MSZ 3574-80 Térképek nemzetközi azonosító számozása /ISBN/
- MSZ 4000-77 Egyetemes Tizedes Osztályozás. Rövidített kiadás.
1. kötet: Táblázatok
2. kötet: Betűrendes mutató
- MSZ 16500-80 Egyetemes Tizedes Osztályozás. Teljes kiadás.
Segéd táblázatok

MSZ 16501-82	Egyetemes Tizedes Osztályozás. Teljes kiadás. 0 Általános művek
MSZ 16502-81	Egyetemes Tizedes Osztályozás. Teljes kiadás 1 Filozófia. Pszichológia. Etika
MSZ 16503-71	Egyetemes Tizedes Osztályozás. Teljes kiadás. 2 Vallás
MSZ 16504-78	Egyetemes Tizedes Osztályozás. Teljes kiadás. 30 A társadalomtudományok elmélete, módszertana és módszerei. Szociográfia. 31 Statisztika. Demográfia. Szociológia 32 Politika
MSZ 16506-79	Egyetemes Tizedes Osztályozás. Teljes kiadás 33 Gazdaság. Közgazdaságtudomány
MSZ 16508-81	Egyetemes Tizedes Osztályozás. Teljes kiadás. 34 Jog. Jogtudomány. 35 Államigazgatás. Közigazgatás. Hadtudomány. 36 Szociális gondoskodás. Népjólét. Népgondozás. Biztosításügy
MSZ 16511-81	Egyetemes Tizedes Osztályozás. Teljes kiadás. 37 Nevelés és oktatás. A szabadidő felhasználása
MSZ 16512-79	Egyetemes Tizedes Osztályozás. Teljes kiadás. 389 Meteorológia. Mértékek és súlyok
MSZ 16513-73	Egyetemes Tizedes Osztályozás. Teljes kiadás. 39 Néprajz. Szokások
MSZ 16524-84	Egyetemes Tizedes Osztályozás. Teljes kiadás. 50 A természettudományokról általában. Természetvédelem. Környezettudomány
MSZ 16525-84	Egyetemes Tizedes Osztályozás. Teljes kiadás. 51 Matematika
MSZ 16526-83	Egyetemes Tizedes Osztályozás. Teljes kiadás. 52 Csillagászat. Asztrofizika. Űrkutatás. Geodézia
MSZ 16527-80	Egyetemes Tizedes Osztályozás. Teljes kiadás. 53 Fizika
MSZ 16528-78	Egyetemes Tizedes Osztályozás. Teljes kiadás. 54. Kémia. Ásványtan
MSZ 16529-75	Egyetemes Tizedes Osztályozás. Teljes kiadás. 55 Földtudományok: geológia /földtan/ és rokottudományok. Meteorológia
MSZ 16533-80	Egyetemes Tizedes Osztályozás. Teljes kiadás. 56 Őslénytan 57 Biológia 58 Növénytan 59 Állattan
MSZ 16534-79	Egyetemes Tizedes Osztályozás. Teljes kiadás. 60 Alkalmazott tudományokat közösen érintő kérdések
MSZ 16535-71	Egyetemes Tizedes Osztályozás. Teljes kiadás. 60 Alkalmazott tudományokat közösen érintő kérdések 61 Orvostudomány
MSZ 16536-79	Egyetemes Tizedes Osztályozás. Teljes kiadás. 62 Mérnöki tudományok. Technika általában 620 Anyagvizsgálat. Anyagismeret. Erőművek. Energiagazdálkodás

- MSZ 16540-82 Egyetemes Tizedes Osztályozás. Teljes kiadás.
621.0 A gépészet elmélete. Magtechnika
621.1 Hőerőgépek általában. Gőz fejlesztése, elosztása és hasznosítása. Gőzgépek. Gőzkazánok
621.22 Vízenergia. Víz erő
- MSZ 16541-81 Egyetemes Tizedes Osztályozás. Teljes kiadás.
621.3 Elektrotechnika
- MSZ 16544-82 Egyetemes Tizedes Osztályozás. Teljes kiadás.
621.4. Hőerőgépek /a gőzgépek kivételével/
621.5 Légnyomásos energia előállítása. /Gépek és szerző-
mök./ Hűtéstechnika és hűtőberendezések
621.6 Folyadékok és gázok mozgatása, tárolása. Elosztóbe-
rendezések és elosztási módszerek
- MSZ 16547-81 Egyetemes Tizedes Osztályozás. Teljes kiadás.
621.7 Forgácsmentes anyagalakítás általában. Tűrés,
illesztés. Kötés hegesztéssel stb-vel. /Eljárások,
szerzőmök, gépek és berendezések/
621.8 Mozgatás, hajtás. Gépelemek. Mechanizmusok. Fogaza-
tok. Anyagmozgató berendezések. Emelőgépek. Felvo-
nók. Kötőelemek. Kenés
621.9 Forgácsolás általában. Szétválasztás, darabolás,
lemezmegmunkálás. Menetkészítés /eljárások, szerző-
mök, gépek és berendezések/
- MSZ 16548-80 Egyetemes Tizedes Osztályozás. Teljes kiadás.
622 Bányászat
623 Haditechnika
- MSZ 16554-79 Egyetemes Tizedes Osztályozás. Teljes kiadás.
624 Építőmérnöki tudományok. Mélyépítés. Magasépítés
625 Közlekedési utak technikája. Vasutépítés. Utépítés
626/627 Vízépítés
628 Közegészségügyi mérnöki technika
- MSZ 16555-76 Egyetemes Tizedes Osztályozás. Teljes kiadás.
629 Járműtechnika
- MSZ 16560-80 Egyetemes Tizedes Osztályozás. Teljes kiadás.
63 Mezőgazdaság, erdőgazdaság. Állattenyésztés. Vadászat.
Halászat
- MSZ 16562-78 Egyetemes Tizedes Osztályozás. Teljes kiadás.
64 Háztartás
65 Az ipari, kereskedelmi, közlekedési üzemek vezetése és
szervezése
- MSZ 16566-78 Egyetemes Tizedes Osztályozás. Teljes kiadás.
66 Vegyipar. Kémiai technológia
- MSZ 16572-71 Egyetemes Tizedes Osztályozás. Teljes kiadás.
671/673 Nemesfémekből, drágakövekből és egyéb fémekből
készült tárgyak
- MSZ 16574-71 Egyetemes Tizedes Osztályozás. Teljes kiadás
674 Faipar
- MSZ 16575-71 Egyetemes Tizedes Osztályozás. Teljes kiadás.
675 Bőripar. Szőrmepar. Műbőrgyártóipar

MSZ 16576-71	Egyetemes Tizedes Osztályozás. Teljes kiadás. 676 Papíripar
MSZ 16577-77	Egyetemes Tizedes Osztályozás. Teljes kiadás. 677 Textilipar
MSZ 16578-83	Egyetemes Tizedes Osztályozás. Teljes kiadás. 678 Nagymolekulájú anyagok ipara. Gumi- és műanyagipar 679 Különféle anyagok megmunkálása
MSZ 16581-77	Egyetemes Tizedes Osztályozás. Teljes kiadás. 681 Finommechanika, műszeripar
MSZ 16583-71	Egyetemes Tizedes Osztályozás. Teljes kiadás. 682 Kovácsiparok 683 Vasárúk. Lakatosság 684 Butoripar és rokon szakmák
MSZ 18585-71	Egyetemes Tizedes Osztályozás. Teljes kiadás. 685 Bőrfeldolgozó iparok: nyerges-, szijgyártó-, cipő- és kesztyűiparok. Utazási és táborozási cikkek. Sportszerek. Játékcikkek 686 Könyvkötészet. Aranyozás. Ezüstözés. Üvegesség. Tűkőrkészítés. Irodai felszerelések. Irodaszerek
MSZ 16587-82	Egyetemes Tizedes Osztályozás. Teljes kiadás. 687 Ruházati ipar. Szépségápolási cikkek 688 Díszítési cikkek. Díszműárúk, játékszerek 689 Barkácsolás. Műszaki amatőr munkák
MSZ 16590-84	Egyetemes Tizedes Osztályozás. Teljes kiadás. 69 Építőipar. Építőanyagok. Építési munkák
MSZ 16593-78	Egyetemes Tizedes Osztályozás. Teljes kiadás. 7 Művészet. Szórakozás. Sport /Építészet. Képzőművé- szetek. Iparművészet. Fényképezés. Zene. Film. Színház. Játékok. Sport/
MSZ 16598-73	Egyetemes Tizedes Osztályozás. Teljes kiadás. 8 Nyelvek. Irodalom
MSZ 16599-82	Egyetemes Tizedes Osztályozás. Teljes kiadás. 9 Földrajz. Életrajz. Történelem
T 62 A tájékoztatás és bibliográfia dokumentumrendszere. Informatika. Könyvtári technika	
MSZ 193/1-83	Mágnesszalagos bibliográfiai adatcsere formátuma. A rekordok szerkezete
MSZ 376-82	Könyvtárak és szakirodalmi tájékoztatási Intézmények dokumentumainak mikrofilmjei
MSZ KGST 1362-78	A cirillbetűk transliterációja latin betűkre
MSZ KGST 2011-79	A dokumentumok referátumai és annotációi
MSZ 3396-54	Könyvtári ügyviteli nyomtatványok
MSZ 3400-77	Nyelvek kódjai

MSZ 3404-77	A magyar időszerki kiadványok címrvövidítése
MSZ 3406-50	Könyvtári és dokumentációs címfelvételi lap
MSZ 3407-50	Könyvtári és dokumentációs osztólap
MSZ 3410-83	Országnevek kódjai
MSZ 3419-77	Könyvtárak és szakirodalmi tájékoztatási intézmények adatait tartalmazó adattárak
MSZ 3423/1-83	Leíró katalógusok bibliográfiai tételneik szerkesztése. Általános előírások
MSZ 3423/2-84	Leíró katalógusok bibliográfiai tételneik szerkesztése. Könyvek
MSZ 3424/2-78	Bibliográfiai leírás. Könyvek Módosítás: 1979.
MSZ 3424/2-82	Bibliográfiai leírás. Időszerki kiadványok
MSZ 3424/3-79	Bibliográfiai leírás. Szabadalmi dokumentumok
MSZ 3424/4-84	Bibliográfiai leírás. Szabványosítási kiadványok
MSZ 3424/5-79	Bibliográfiai leírás. Szakfordítások
MSZ 3424/6-83	Bibliográfiai leírás. Disszertációk és szakdolgozatok
MSZ 3424/7-84	Bibliográfiai leírás. Kották
MSZ 3424/8-85	Bibliográfiai leírás. Kutatási és fejlesztési jelentések
MSZ 3432-85	Szavak és szókapcsolatok rövidítése a bibliográfiai leírásban
MSZ 3440/1-83	A bibliográfiai leírás besorolási adatai. Fogalommeghatározások
MSZ 3440/2-79	A bibliográfiai leírás besorolási adatai. Személyek nevei
MSZ 3440/3-83	A bibliográfiai leírás besorolási adatai. Testületek nevei
MSZ 3440/4-81	A bibliográfiai leírás besorolási adatai. Címek
MSZ 3440/5-79	A bibliográfiai tételneik besorolási adatai. Földrajzi nevek
MSZ 3448-78	A könyvtári állomány nyilvántartása
MSZ 3493-82	Bibliográfiai tételneik besorolási szabályai
MSZ 3497-57	Bibliográfiai hivatkozás
MSZ 3964-78	A szakfordítások alakí és szerkesztési követelményei
T 63 Kiadóí tevékenység	
MSZ 3402-80	Könyvek bibliográfiai adatközlése és belső elrendezése
MSZ 3405-59	Folyóiratok fedőlapja, belső elrendezése
MSZ 3491-81	Korrekturajelek és alkalmazásuk

KÖNYVTÁROS PÁLYÁK

CSAPODINÉ GÁRDONYI KLÁRA HETVENÖT ÉVES

Ugy tűnik, ma már nem kívánják a második nem képviselői, hogy életkoruk a nem publikálható adatok között foglaljon helyet. Nem is igazán tehetnék, hiszen akinek tevékenysége egy intézmény keretei között folyik - vagy akinek működését maradandó dokumentumok kísérik - a tevékenység állomásai jelzik az évek múlását. S a hasznos, eredményes évek múlásán nincs is mit titkolnunk. Mindezekből az okokból, megfontoltan irtam fel a címet köszöntőm élére.

Indokolt az is, hogy ez a köszöntő az OSZK orgánumban hangzik el. Csapodiné pályája olyan módon és mértékben forrott össze könyvtárunkkal, mint keveseké - gondolom, az OSZK egész fennállása során. Az egyetem elvégzése után /magyar-német szakos tanári, és magyar irodalom-esztétika-művészettörténet szakos bölcsészdoktori oklevéllel/ a könyvtárban helyezkedett el, végigjárva az akkor szokásos állomásokat, mind pozicionális szempontból /fizetéstelen gyakornokság, ÁDOB, kineveztetés tanári státus terhére, végül a tudományos státus/, mind a könyvtári munka állomásait tekintve /Olvasószolgálat, Nyomtatványtár, Hírlaptár/. 1939-ben helyezték a Kézirattárba, ahol több mint 30 évet töltött el, 1962 és 1970 között mint osztályvezető.

Ha az előbb arra utaltam, hogy Csapodiné élete összeforrott könyvtárunkkal, ez a megállapítás korrekcióra szorul. Nem könyvtáros volt, hanem kéziratáros; vállalva ennek a speciális megbízatásnak rangját és nehézségeit egyaránt. Átérezve a kéziratáros hallatlan felelősségét a rábizott értékek iránt, egész tevékenységét a kéziratok megszerzésének, őrzésének, rendbentartásának, minél tökéletesebb feltárásának szolgálatába állította. Hoszsu pályája során megismerte a kéziratokkal kapcsolatos munka minden szépségét és változatoságát, és példás gonddal adta át ismereteit a következő nemzedékeknek. A Bartoniek Emma, V. Waldapfel Eszter, J. Hajdu Helga vezette társban elsősorban a 19. századi magyar irodalmi kéziratok gondozása volt feladata, de ezen túlmenően egyre inkább foglalkoztatta a gyűjtemény egésze, valamint a hazai kéziratosság teljességének problémaköre. Elgondolásait a Magyar Könyvszemlében 1957-ben közzétett cikk foglalja össze /Kéziratok központi katalógusa és bibliográfiája/. A kéziratbibliográfia - cédulakatalógus formájában - meg is való-

sult; a hazai kéziratok központi katalógusának nagy terve azonban csak az első állomásokig jutott el; a munka meghaladta az OSZK Kézirattárának lehetőségeit.

Különösképpen meghaladta Csapodiné osztályvezetésének idején, amikor a tár dolgozóinak addig 8-9 fős száma – a Várba költözés előkészületei során, hiszen 1969 volt a költözésre kijelölt időpont – 6, majd 5 főre csökkent. /Ebből 3 volt tudományos munkatárs./ Így ezekben az években a napi munka folyamatoságának biztosítása lehetett csak a cél. Így is sikerült Csapodinének megvalósítania néhány elgondolását, elsősorban az áttérést a korszerűtlen pertinencia-rendről a proveniencia-elv érvényesítésére /vagyis az összefüggő hagyatékok, "fondok" együtt-tartására, együttes feldolgozására/; ma már a tár állományának mintegy kétharmada ebben a tudományos szempontból hasonlíthatatlanul előnyösebb rendszerben helyezkedik el.

A személyi nehézségek ellenére is magas színvonalú szerzeményező munka folyt a Csapodiné vezette Kézirattárban. Első helyen az 1964-ben megszerzett Cyprianus-corvinát kell említenem, amit Csapodiné kezdeményezésére sikerült megvinnünk a londoni Sotheby-cég árverésén. A hatvanas években megszerzett ujkori kéziratok íróinak teljes felsorolása lehetetlen lenne, de érdemes átfutnunk azoknak a személyiségeknek névsorán, akiknek ezekben az években teljes hagyatéka, vagy nagyobb összefüggő hagyatékrésze került be a gyűjteménybe: Ady, Bajcsy-Zsilinszky, Csathó Kálmán, Fitz József, Gulyás Pál, Justh Zsigmond, Kiss Lajos, Krudy, Mikszáth, Németh Antal, Perczel Mór, Ráth-Végh István, Rémenyik Zsigmond. Ne legyünk ünneprontók, ne soroljuk fel azokat a nehézségeket, melyeket a személyzeti hiány és katasztrofális helyhiány e gyűjtemények gondozása során a tárnak okozott. A nehéz hatvanas éveket a Csapodiné vezette tár gazdagodva, korszerű rendet megvalósítva élte át.

A sokágu kézirattári munka színvonalas végzésének egyik feltétele, hogy a kézirattáros maga is kutató legyen: tára anyagában, ill. annak szűkebb szakterületéhez kapcsolódó részében kutatást folytasson, szövegeket publikáljon, s szakterülete tudományos eredményeivel lépést tartva, azokhoz az általa kezelt forrásbázisból leszürrhető eredményeket hozzátcsolja. Csapodiné csaknem két évtizeden át a 19-20. századi magyar irodalom területén végezte ezt a munkát: közleményekkel, tanulmányokkal, forráskiadványokban való részvétellel. A harmadik évtizedben megváltoztatta kutatási területét, s a 15. század könyvtörténetével, elsősorban a Corvina-könyvtárral kezdett foglalkozni. A fordulat előzményeiről, a kutatómunka számos részletéről, s az addig elért eredményekről maga számol be Humanista kódexek nyomában c. kis kötetében /Bp. 1978. Gyorsuló idő/; ezt csak publikációs rövid ismertetésével egészíthetjük ki.

1958-tól kezdődően jelentek meg Csapodiné közleményei a Corvina-könyvtár egyes kérdéseiről, így az egyes corvinák scriptorairól, a kódexekben található címerekről, a kódexek ábrázolásában fellelhető szimbolikus motívumokról, a velencei művészetnek a magyarországi corvinákra gyakorolt befolyásáról. Külföldi kutatóutak új corvinák felfedezését tették lehetővé. E munkálatokkal párhuzamosan készült el a világ corvináinak reprezentatív albuma, egyben a kutatások összegezése, a Bibliotheca Corviniana /Csapodi Csabával közösen, Szántó Tibor gondozásában, a Magyar Helikon kiadásában/, mely 1967. évi első kiadásával együtt magyar, ill. idegen nyelvű szöveggel eddig összesen tíz kiadásban látott napvilágot, kézikönyvként a szakemberek számára, értékes művészi élményt nyújtva az érdeklődőknek,

kulturális értékeink hírét terjesztve a nagyvilágban. Ezt az albumot 1981-ben egy az Európai kódexfestő művészet c., szép és sok tanulságot nyújtó kiadvány követte.

Az a lassan három évtized, melyben Csapodiné - kezdetben könyvtári munkája mellett, majd kizárólag - ezeket a kutatásokat folytatta, létrehozta szerző és tárgy olyan összeforrását, amilyent Csapodiné kéziratári munkája során figyelhattünk meg: az évek multával a Kézirattár helyébe a humanista kódexek világa lépett. Ennek a folyamatnak állomása kandidátusi disszertációja is /A Corvina-könyvtár kodikológiai problémái. Írás és miniatúra. 1972./, valamint a Vitéz János szétszóródott könyvtárát rekonstruáló monográfia /Die Bibliothek des Johannes Vitéz. 1984./

A pontosság kedvéért megjegyzem még, hogy Csapodiné néhány tanulmánya az Anjou-kori kódexek világába vezet el, ezek problematikájának kibogozásához járul hozzá.

Nem életrajzot akartam írni, de valahogyan mégis életrajz kerekedett ki az elmondottakból. Nem is lehet ez másképp, ha az, akiről beszélünk, olyan szerencsés, hogy szép és szeretett munkája élete leglényegéhez tartozik. Ennek az életnek és ennek a munkának további szakaszaihoz kívánnak erőt és eredményeket Csapodiné Gárdonyi Klára barátai, régi munkatársai.

V. Windisch Éva

MUNKATÁRSAINKRÓL

BESZÉLGETÉS FALLENBÜCHL ZOLTÁNNAL

Kedves Zoltán, mikor kerültél az OSZK-ba, mi vonzott a könyvtáros pályára irányába?

- Már gyermekkoromban a muzeumi tisztviselői pályához éreztem kedvet. Tanulmányaim megválasztása is ennek a célnak a szolgálatába állott. Szüleim támogatták pályaválasztásomat, bár abban az időben a Múzeumhoz való bekerülés nagyon nehéz volt. Múzeumból beszélek, mert akkoriban a Széchényi Könyvtár még a Nemzeti Múzeum kebelén belül működött. A bekerüléshez abban a korszakban elsősorban jó tanulmányi eredmény és nyelvismeret kellett. Nekem ezek megvoltak. Summa cum laude doktoráltam 1946-ban; németül és franciául már tudtam, angolul is tanultam. Erős szelekció érvényesült a felvételnél. 1947 május 1-vel kezdtem el pályámat a könyvtárnál, mint un. önkéntes gyakornok. A könyvtár használata, az olvasási és önképzési lehetőség vonzott. Történész szakember akartam lenni, és ehhez - akkor még! - a könyvtárosi pályán át vezetett az út.

Melyik osztályon kezdted meg tevékenységedet és később hol dolgoztál?

- Amikor bekerültem a Könyvtárhoz, Tolnai Gábor volt a főigazgató. Ő engem, minthogy történelemből és földrajzból doktoráltam, mindjárt a Térképtárba szánt. Előbb azonban végig kellett mennem, gyakorlásként, a Könyvtár főbb osztályain. Akkoriban ez az intenció érvényesült. Így a Szerzeményi Osztályon /ma: Gyarapítás/ kezdtem a működésemet, 1948 januártól a Nyomtatványtárban /ma: Könyvfeldolgozó/ folytattam. Mikor a fontosabb könyvtárosi ismereteket elsajátítottam, 1949-ben a Térképtárhoz kerültem, és egy kb. kétéves megszakítástól eltekintve, 1967-ig, az osztálynak Rákospalotára való kihelyezéséig ott dolgoztam. Akkor egészségi és továbbmunkálkodási okokból intézményen belüli áthelyezésemet kértem. Ebbe belejátszott az is, hogy a Térképtárnak a perifériára való helyezésével /aláépítéssel, egészségtelen épületben/ nem értettem egyet: féltettem a Térképtár anyagát ettől a költöztetéstől. Ekkor - átmeneti jelleggel - a Külföldi Folyóiratok Központi Katalógusához kerültem. Ez az átmenet - éppugy mint az 1952-1954 közötti, a Központi Címjegyzéknél /ma: Központi Katalógus/ eltöltött idő, nem volt ugyan rövid, de itt is gyarapíthattam ismereteimet. Végül 1969 nyarán kerültem a Kézirattárba s innen is mentem nyugdíjba 1984 decemberének végén.

Meg kell itt jegyezni valamit, ami lehetséges, hogy egyeseknek nem fog tetszeni, de tény. A régi Széchényi Könyvtárnál az az elv érvényesült, hogy a Könyvtárból jó szakemberek, specialisták kerüljenek ki a tudomány és a közművelődés területére. Ez évszázados hagyomány volt a Könyvtárnál, s azokra is vonatkozott, akik pályájukat mindvégig az OSZK-nál futották be. Sok nevet lehetne felsorolni, de erre nincs hely. Sajnos, 1950-től az a szemlélet érvényesült, hogy a könyvtáros ne fejlődjön önálló kutatóvá, hanem a "hatósági-lag engedélyezett" "tudósok", azaz az akadémiai intézetek munkatársainak legyen a "segédmunkása". Ez a szemlélet károsan hatott a könyvtárosok ambíciójára és fejlődésére, pedig közismert tény, hogy a tudományt a forrásbázistól elszakítva nem lehet eredményesen művelni. Sok kiváló kolléga ezért hagyta itt a könyvtárat: de közülük csak egy-kettő került az akadémiai intézetekhez, még kevesebb gyökeresedett meg ottan. Nagyon sokan "sodródtak el", pedig tehetségesek voltak, míg az akadémiai intézetek önmagukat egészítették ki, egyfajta beltenyészet útján, ami az egészséges versenyt eleve meggátolta. Én a magam részéről az OSZK által képviselt forrásanyag mellett kívántam maradni mindig, bár engem is sokszor csábítottak más munkahelyre, sokszor igen nagy fizetéssel is; de nem mentem, hanem könyvtárosként öregedtem meg, mert ezt a pályát, a könyvtárosi "rangot" fölélbe helyeztem az intézeti munkatársak státuszának. Biztos, hogy így kevesebb időm jutott a tudományos munkára, hiszen a hivatalos munkát is el kellett végezni, de egy bizonyos függetlenséget is jelentett az intézeti kacikák hangulataival szemben. Itt elvégeztem a könyvtári feladataimat és amellet engedtem tudományosan dolgozni - ha néha kissé sokallták is tudománygyarapító ambícióimat. De hát nem azért dolgoztam, hogy honoráriumaimból pasaréti villát építsek, hanem önmagáért a munkáért, a magyar történettudomány hasznáért. Idealista voltam és vagyok: ezért maradtam meg könyvtárosnak. Ez szép pálya, ha az ember az ismeretszerzés lelkületével közeledik hozzá. Nem a könyvtárosok hibája, ha ma még nem kapják meg a méltó erkölcsi és anyagi elismerést; az sem, ha sokan beérik azzal, hogy "fehérköpenyes" rutin-foglalkozást üznek. Nem támogatják eléggé az ambíciókat.

Kikkel dolgoztál együtt az évek folyamán?

- Sok nevet mondhatnék, hogy kikkel dolgoztam: első főnököm a ma méltatlanul elfelejtett Gáspár Margit volt, az első magyar vegyészeti bibliográfia összeállítója. Kollégáim voltak: Varga Sándor Frigyes, bibliográfus és polihisztor; Medrey Zoltán aki hosszú évtizedekig összeforrt a kötelespéldányszolgáltatás nyilvántartásával. A Nyomatványtárnál Gorlupp Alíz volt a főnök; a munkatársak közül Harsányi Margit, Iványi Dóra és Veredy Gyula voltak hozzám, a kezdőhöz, kedvesek.

Veredytől tanultam meg szakozni - amit aztán a Térképtárban alkalmazhattam is. Itt voltak gyakornok-társaim Bélely Pál és Tarnai Andor. A Térképtár Vezetője Nagy Julia volt, helyettese Nemes Klára. Nemigen voltunk többen háromnál. Térképtári korszakom alatt barátkoztam meg Kemény G. Gáborral, akivel haláláig tartott a barátság. De nagyon tiszteltem az OSZK-nál sajnálatosan rövid ideig működött Csapody Csabát és feleségét, Cs. Gárdonyi Klárát: Csapodynéval csak a Kézirattárban kerültem közvetlen munkatársi kapcsolatba, mert ő volt a főnök, amikor én oda kerültem. Nem volt közvetlen munkatársam, de jóbarátom Berlász Jenő is. A Kézirattár, utolsó beosztási helyem minden jelenlegi munkatársára szeretettel gondo-

lok vissza. És bár az új épület már nem az én Széchényi Könyvtáram, a Kézirattárban még most is némileg otthonosan érzem magam, mert akik ott dolgoznak, régi jó kollégák.

Hallani szeretnénk valamit Térképtári tevékenységedről és főbb földrajzi vonatkozású írásaidról.

- Számomra a Térképtár az első érvényesülési teret jelentette. A kurrens munkák elvégzése mellett itt nyílt számomra először lehetőség, hogy megmutassam, mit tudok, ha hagynak dolgozni. Itt ismerkedtem meg Irmédi-Molnár László professzorral, a magyar kartográfia történet megalapítójával, aki nemcsak serkentett a Hevenesí Gáborról szóló tanulmányom megírására, de annak közlési teret is adott és biztosította számára a bel- és külföldi publicitást, ami egyszerre bevitte a nevemet a nemzetközi térképészettörténetbe. Jellemző egyébként az akkori viszonyokra /1958/, hogy a professzor ur beleegyezett, hogy ez a tanulmány különnyomatban az OSZK kiadványsorozatában is megjelenhessen. A nyomóduccokat nem engedte addig szétszedetni, míg az OSZK-kiadványhoz szükséges papírkiutalás a minisztériumtól meg nem érkezik. Mire a papírkiutalás nagysokára megjött, a nyomóduccokat a HTI kénytelen volt szétszedni, és az OSZK elesett egy reprezentatív kiadványtól, melyért ráadásul fizetnie sem kellett volna. A Térképtárban számos hazai és külföldi kutatóval nyílt alkalom megismerkedni. Közülük az egyik, Dr. Ing. Karl Ulbrich, ismertette elsőnek a Hevenesí tanulmányomat a német nyelvterületen és ezzel elindított a külföldi hírnév útján. Sokat dolgoztam együtt Bendefy Lászlóval, az egyik utolsó magyar polihisztorral is a térképtörténet területén. Később, mint kézirattáros, Irmédi-Molnár és Bendefy kéziratos hagyatékát az OSZK Kézirattára számára szereztem meg. Ami az osztálymunkát illeti, a Térképtárban mindent csináltam: cimleírást, szakozást, cédulabeosztást, referenz-szolgálatot, levelezést, osztálystatisztikát és egymagam végeztem egészen az utolsó évekig a raktárosi munkát is. Az osztályvezető függetlenül volt, segéderőt nem kaptunk; abban az időszakban a nagy osztályok munkaerőgondját a kislétszámú különgyűjtemények fokozatos elsorvasztásával "oldották meg." 1972-ben, a régi osztályvezető nyugalomba vonulásakor felkínálták nekem, hogy vegyem át a Térképtár vezetését. Akkor már 3 éve a Kézirattárban voltam és mivel egyrészt egészségi állapotom se tett képessé a napi 3 órás utazásra.

Másrészt a Kézirattárban a jobb kutatási feltételek miatt inkább ott maradtam. Ami a kérdés másik részére vonatkozik: földrajzi vonatkozású írásaim egyfelől a történeti földrajz terén hoztak újat: elkészítettem Pest város 1686 és 1770 közti népességének származáshely vizsgálatát a történeti statisztika és a kartográfikus ábrázolás tükrében. Ez - erősen összezsugorítva, a névanyag nélkül és a térképet kis formátumra redukálva, az eredetileg tervezett szinfokozás nélkül - a Tanulmányok Budapest Multjából 16. kötetében, 1963-ban jelent meg. Másfelől sokat irtam föld- és éggömbökről. E munkámért az Internationale Coronelli Gesellschaft tiszteleti tagjává választott 1977-ben.

Milyen kutatási témákkal foglalkoztál még?

- Történettudományi munkásságom is sokfelé ágazik. Ezt egyrészt az általam választott korok - a XVII. század végétől a XVIII. végéig - másrészt a levéltári és könyvészeti kutatásaim során elérem kerülő anyag természete szabta meg. Eredetileg a településtörténettől és a történeti etnológiától indultam el, de ezt a diszciplínát - mely ma már újra létezik -

az akkori viszonyok, az 50-es években, halálra ítélték. Így álltam át a kartográfia történetére, majd ebből az összefüggések ismeretében a történeti életrajzra, a hivatalnokság történetére és általában az értelmiség történeti fejlődésére, annak egyes momentumaira; végül, de anélkül, hogy az előbbieket feladtam volna, a közigazgatástörténetre és az archontológiára. Választott korszakomhoz hű maradtam.

Melyek voltak a legjelentősebb publikációid kutatási tevékenységed folyamán?

- Erre nehéz felelni. Közel százötven publikációm van. De még egy ismertetést se írtam úgy, ha nem volt valami jelentős benne. Ha úgy gondolod, hogy én mit tartok jelentősnek, akkor megmondhatom. A Hevenesi Gábor-tanulmányt a Studia Cartologica-ban /1958/, a Pest város népességének származáshelyei-t /1963/, a Szepesi Kamara tisztviselői a XVII-XVIII. században-t /1967/, a Magyarország középfoku oktatási viszonyai a XVIII. században-t /1965/ /ez, tényanyagával, sok előítéletet csipett meg, mint a darázs/, és folytatását, A diákság megélhetésének kérdéséhez-t az OSZK 1976-77. Évkönyvében. Főművemnek tekintem A Magyar Kamara tisztviselői a XVII. századtól 1948-ig sorozatát, mely a Levéltári Közleményekben jelent meg 1969 és 1972 közt, három folytatásban. Fontosnak tartom a Spanyolok Magyarországon című tanulmányomat, mely magyarul a Századok 1977. évfolyamában jelent meg; bővebben, franciául a Revista de Archivos Bibliotecas y Museos 1979. évfolyamában Madridban is. Sikerültnek tartom A sóügy hivatalnoksága Magyarországon a XVIII. században című tanulmányomat is, mely szintén a Levéltári Közleményekben jelent meg 1979-ben. Az utóbbi években elsősorban külföldi folyóiratok és évkönyvek számára írok a XVIII. századi magyar értelmiségről és kivált a hivatalnokságról tanulmányokat, alig győzöm, hogy eleget tegyek a felhívásoknak. Munkáimat nem én ajánlom, hanem mindig ők kérik. Egyik szüli a másikat.

Milyen nemzetközi konferenciákon vettél részt és hány nemzetközi tudományos társaságnak vagy a tagja?

- Sok nemzetközi konferencián, kongresszuson vettem részt: Ausztriában, Németországban, Lengyelországban; még Itthon is. Legutóbb, már mint nyugdíjast, Kanadába hívtak meg, és nem ez az egyetlen a folyó évben sem. Szerintem azonban - bár gyakran részt veszek, mindig mint előadó - a kongresszusok nem igazán alkalmasak a tudományos eszmecsereére. Ehhez túlságosan feszített és fárasztó a programjuk, túlszűfoltak és pénzügyi okokból a színvonaluk is egyenetlen. Sok a hemzsegő, míg az igazi tudósok visszahúzódnak, jobban szeretik a csendes publikációs tevékenységet.

A kérdés második részéhez: az Österreichisches Biographisches Lexikon szerkesztőbizottságának vagyok az egyik magyar tagja; a Coronelli Gesellschaft für Globen- und Instrumentenkunde-nak tiszteleti tagja, a Die Verwaltung című nemzetközi folyóiratnak újkori magyar történetész-munkatársa.

Hosszabb ideje foglalkozol irodalomtörténettel is, beszélnél talán erről is valamit.

- Édesanyám Ambrus Zoltánnak, az írónak volt a leánya, és én vagyok az író egyetlen unokája. Ez bizonyos irodalomtörténeti kötelezettséget jelent a számomra. Sajtó alá rendeztem Nagyatyám levelezésének egy válogatását 1963-ban; műveinek is több kötetét rendeztem sajtó

alá, szám szerint hetet; cikkeket irtam, előadásokat tartottam róla, egyet épp az elmúlt hetekben. Az Ambrus-Archivum tulajdonosa és egyben vezetője vagyok; sokszor fordulnak hozzám irodalomtörténeti kérdésekkel Ambrus Zoltánnal kapcsolatban, ilyenkor referenciát is adok. Az elmúlt hetekben fejeztem be az általam irt Ambrus-monográfiát, mely a Szépirodalmi Könyvkiadó felkérésére készült, az író születésének 125. évfordulója alkalmából. Nagyatyám munkásságával foglalkozni öröm a számomra. Erre most jobban ráérek, mint aktív könyvtári szolgálatom idején.

Fiatalos külsőd van, egészségi állapotod sem minősíthető rossznak, tulajdonképpen miért mentél ilyen korán nyugdíjba?

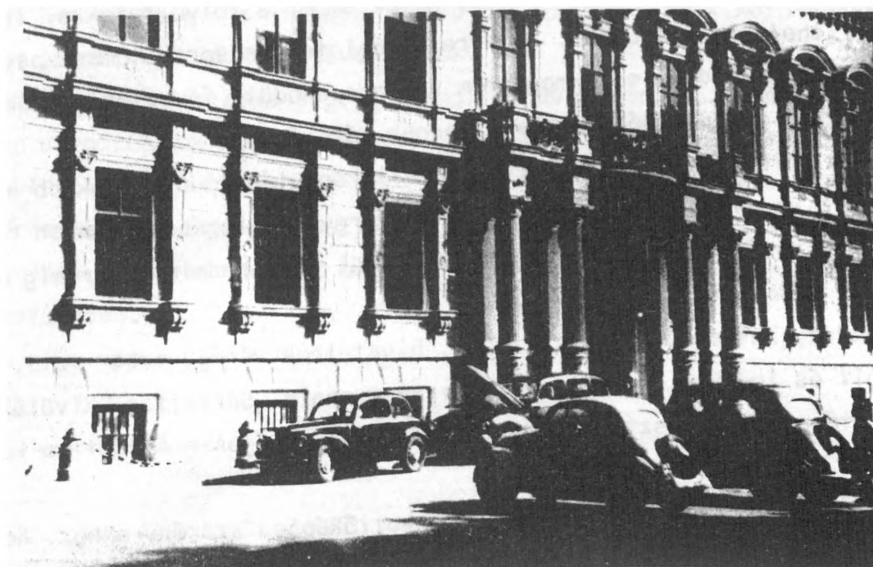
- Nem hiszem, hogy korán mentem volna: a magam idejében. Az ember tudja időben átadni a stafétabotot a fiatalabbaknak. Ne várja meg, hogy tehernek tekintsék. Egészségi állapotomról lehetne beszélni. A főök mindenesetre az volt, hogy a Könyvtár felment a Várba s eléggé messze került az otthonomtól. De a nyugdíjbavonulási kérelem már csak végső betetőzése volt egy évek sora óta érlelődő lelki folyamatnak. Ugy láttam, hogy az OSZK-ban kevés történik a tudományos ambiciójú munkatársak erkölcsi és anyagi megbecsülése érdekében. Ez ugyan csak részben tudható be az intézménynek, jórésztben, mondjuk ki nyíltan, a főhatalóság hibája. Van, akinek ez elveszi a munkakedvét. Az enyémet nem, de most már függetlenül akarok dolgozni. Egyébként nemegyszer szól lakásomon a telefon és kérnek az OSZK-ból szóbeli tájékoztatást vagy írásos munkát. Ezeket az OSZK megkapja tőlem: de most már egyenrangú partner vagyok, nem "alkalmazott". Tehát nem is "szakadtam el" egészen attól az intézménytől, melynek 38 évig voltam a munkatársa.

Mivel foglalkozol, amióta nyugállományban vagy és mik a terveid?

- Dolgozom a tudományos terveimen: archontológián, kartográfiatörténeten, irodalmon. Összerogyásig.

Köszönöm a beszélgetést.

Batári Gyula

VALLOMÁS A KÖNYVTÁRRÓL

Volt idő, amikor protekció kellett ahhoz, hogy valaki bekerüljön az Országos Széchényi Könyvtárba. Engem az atyai barát Kaszás Géza, a Rádiózenekar akkori első csellistája protezsált Sasvári Dezsőhöz, az ambiciózus amatőr hegedűshöz. Muzsikusnak indultam ugyanis, hegedűsnek.

Sasvári Dezső vezette a Könyvrestauráló laboratóriumot és Könyvkötészetet. Mestere volt mindenfajta könyvtári kötésnek. Irányítása alatt tanultam meg a mesterséget. Nem maradtam azonban sokáig könyvkötő, mert hiányzott belőlem a kellő szakmai pedantéria és törekvés. Néhány hónap múltán áthelyeztek a Kötelesepéldány csoportra, afféle ifju mindenesnek.

Emlékeim között kutatva elcsodálkozom a memóriám szelektivitásán, mert ebből az időből csaknem mindig napsugaras képek villannak elő. A Múzeum kert fáinak csodálatos fényárny fantáziáira gondolni kézenfekvő, de nekem nemcsak ez jut az eszembe, hanem a "rádiókert" is, a Pollack Mihály téren. Minden emlékezetes nézőpontot a lombok és a napfény színezték.

Szerettem a hatvanas évek elejének Könyvtárát. Természetesnek találtam, hogy több épületben voltunk elhelyezve, hiszen én magam is a fél-periférián, a Puskin utcai palotában /Pollack Mihály tér/ váltam könyvtárossá. Fél-periféria, így mondom, de ez nem jelentett távolságot a központtól. Itt székelte a nagyhatalmu párttitkár, a főosztályvezetőm. Ebben az épületben hordta el gyermekcipőit a Mikrofilmtár. Az a Mikrofilmtár, amely a technika szempontjából a Könyvtárt néhány éven át az európai élmezőnyben tartotta. Itt dolgoztak a számomra legimponálóbb férfiak: Vécsey Jenő, Tardy Lajos, Gombocz István; és asszonyok: Ürögdi Zsóka, Markovits Györgyi. Büszke voltam rá, hogy én is itt dolgozhatok.

A "Kötelesen" dolgozni veszélyes. A nyomdákban frissen beérkező könyvujdonságok olvasása elveszi az ember szabadidejét. Megterhelő, ha az ember a folyóiratokkal is naprakész akar lenni. Végleg el lehet uszni azonban, ha erre a napi teljes sorra támaszkodva mellék munkát is vállalunk. Végigkinlódtam ezt, megértem végén a csődöt, és aztán a csónakból egymás után dobáltam ki az eleinte nélkülözhetetlennek látszó dolgokat.

A napi munkánk nem volt klasszikus értelemben vett könyvtári munka, inkább adminisztratív, hivatali. Ebben a vonatkozásában, de különösen tárgyi jellegében azonban rendkívül széleskörű, mert a képeslaptól kezdve, a könyvön keresztül a szabadalmi leírásig mindenfajta dokumentum átment a kezünkön.

A főnököm, dr. Medrey Zoltán jogi végzettségű, hivatalnok vénáju ember volt, nem könyvtáros. Pontos volt és igényes, és mint vezető: nagyvonalu. Sértetlen, kívülállóként élt a világban, de tartása volt, tiszteletreméltó. Jó óráiban bájosan évődött a kolléganőkkel.

A szerencse fia voltam. Huszonévesen, belül még kellőképpen szerény ahhoz, hogy legyenek példaképeim. Lehet, hogy akkor ezt a viszonyt nem vállaltam volna önmagam előtt sem,

hiszen az ifjúság önértékes, de ma már biztos vagyok benne, hogy ezt így kell mondani. Az "egyszerű" könyvtárosoktól, a költőkön keresztül az akadémikusig sorolható a névsor. Engedtessék meg, hogy ne nevezem meg őket, hisz ez számukra talán kellemetlen is lehet, látván mily kevés az eredmény.

A tál lencse háromszáz forint volt. Ennyi fizetéskülönbözet miatt hagytam el 1966-ban a Könyvtárt. Ez abban az időben nem kis összeg, mert egy friss diplomás 1.100 Ft fizetéssel kezdett. Négy év múlva, amikor 3.000 Ft lett a jövedelem, krözusnak éreztem magam. De nem ezért volt érdemes elmenni máshova dolgozni. Meg kellett ismerni, milyen az élet a Könyvtáron kívül. Megismertem. Amikor 1982-ben visszajöttem, tisztában voltam az ősi erényekkel, tudtam, honnan fúj a szél, és merre hány méter ... stb.

Ujra a "Kötelesen". Ugyanazon az ablakon keresztül ugyanazok a fák, ugyanaz a napfény, és mégis valami más. Most több az autó, több a száraz ág, minden héten zenebona a Múzeum kertben. Vagy talán én is változtam?... Nem volt időm érzelegni. A munkám - nem félek leírni - gyönyörűséget jelentett: az országos kötelesepéldány gazdálkodás szervezése, és a vidéki beszolgáltatás ellenőrzése. Óriási feladat, korlátlan lehetőségekkel. Kiszállítás, kapcsolatteremtés, szervezés, ellenőrzés, elemzés, jelentés, levelezés. Igaz, hogy a hét javarészét vidéken töltöttem, de szerettem utazni.

A Várnak sokat köszönhetek. A menet a Szarvas tértől a III. szintre a magam lassu tempójával sem tartott tovább 12 percnél. S ahogy tavaszodott, az út egyre szebb lett. Minden nap más fát, bokrot, követ leltároztam magamban, és vártam a nyarat, amikor ebéd-időben majd a séta kedvéért sétálgatok.

Időközben a munkám is megváltozott. Már 1981-ben felmerült a lehetőség, hogy a Raktári Osztályra kerüljek. Akkor ez nem látszott többnek számomra, mint a könyvtárba visszavezető egyik utnak. 1985 elején újból napirendre került az ügy, és úgy láttam, hogy itt az igazi erőpróba. Ujra megnősültem, és a házasságnak nem tesz jót a gyakori távollét. Így hát bármennyire szerettem is a kötelesepéldány ügyet, elvállaltam az osztályvezető helyettesi posztot a Raktári osztályon, majd rövidesen osztályvezető lettem. Nehéz volt beosztottból néhány hónap alatt vezetővé válni, de ezt a dolgot olyan emberek könnyítették meg, akiket hosszú évek óta ismerek, szeretek. Olyanok, akik közömbösből, tán fanyalgóból barátta, de legalábbis jó kollégává váltak.

Az épületről. Talán nevetségesen hangzik, de engem büszkeséggel tölt el, hogy ebben a palotában dolgozhatok. Reggelenként a 78-as busznak mindig arra az oldalára ülök, ahonnan már a hidról látni lehet a masszív tömböt a világító ablaksorokkal. A hetedik szintre érve úgy érzem mintha a lakásomba lépnék. Utközben betolok egy katalógusfiókot, a Könyvkiadón megnézem mi maradt meg az előző estéről, és az osztályba lépve megmerítkezem a társaság melegében.

Maczika Béla

Tallózás külföldi szakfolyóiratokból

JELENTÉS

A MAGYAR KÖNYVTÁROK MÁSODIK TUDOMÁNYOS KONFERENCIÁJÁRÓL

Az Országos Széchényi Könyvtár /Budapest, Magyarország/ új épülete szolgált helyszínül az augusztus 26-27. között megtartott Magyar Könyvtárosok Második Tudományos Konferenciájának. A konferencia házigazdái a Széchényi Könyvtár, a Magyar Könyvtárosok Egyesülete és a Magyarok Világszövetsége voltak. Magyarországról, az Egyesült Államokból, Kanadából és Nyugat-Európából körülbelül 80 résztvevő vitatta meg a könyvtártudományban és a könyvtári szolgáltatásokban felmerülő problémákat és elért eredményeket.

A plenáris ülésen Havasi Zoltán, a Széchényi Könyvtár megbízott főigazgatója és Ferenczy Endréné, a Széchényi Könyvtár egyik főosztályvezetője, röviden ismertették a Magyar Nemzeti Könyvtár szerepét a "hungarika" anyagok gyűjtésében és felkutatásában. A könyvtár feladata, 1802-es alapításától kezdődően, valamennyi Magyarországgal és magyarokkal foglalkozó anyag felderítése, gyűjtése - nyelvre és kiadási helyre való tekintet nélkül - és a kutatók, illetve az olvasóközönség rendelkezésére bocsátása. Dr. Havasi hangsúlyozta a könyvtár szerepét a magyar vonatkozású kutatások megkönnyítésében, Dr. Ferenczyné pedig bemutatta a könyvtár gyűjteményeit és körvonalazta jövőbelli terveit, amelyek közé sorolhatjuk a külföldi könyvtárak anyagainak feltérképezését és a gyűjteményekből még hiányzó anyagok duplikátumainak vagy másolatainak megszerzését. Molnár Basa Enikő, katalógusszerkesztő [Library of Congress] Katalógusszerkesztés és Kiadási Osztály/, elmagyarázta a National Union Catalog /NUC/ új formáját. Dr. Basa ismertette azokat a lehetőségeket is, amelyek a NUC regiszteres/ index formátuma, valamint az online katalógus segítségével bővült hozzáférési helyek révén nyílnak a magyar anyagok azonosítására. A konferencia résztvevői különös érdeklődést tanúsítottak a mikroformában rendelkezésre álló anyagok azonosítása iránt. A plenáris ülés Dr. Szabó Zoltán /Magyarok Világszövetsége/ a magyar kultúra külföldi ápolásáról szóló beszédével ért véget.

A konferencia munkája ezután három szekcióra oszlott: "Hungarika gyűjtemények feltárása - Fejlesztésük és elérhetőségük", "Irányzatok a könyvtárak fejlesztésében" és "A kultúra ápolása: Olvasási szokások és könyvtári szolgáltatások". Az első szekcióban több jelentős hungarika gyűjtemény számbavételére került sor, például a Szegeden található magyar-amerikai anyagok Vasváry-gyűjteményére, valamint az Egyesült Államok tudományos szakkönyvtárai, és a főbb európai könyvtárak gyűjteményeire. Béky-Halász Iván / Torontói Egyetemi Könyvtár/ az Erdély címrendszo módosításaként használt Románia terminussal foglalko-

zott, rámutatva azokra a nehézségekre, amelyeket ez a módosító - amely tulajdonképpen csak az 1920. utáni anyagokra érvényes - állít a katalógizálásban és a bibliográfiai ellenőrzésben.

A második szekció a könyvtártudomány kortárs irányzatait tárgyalta, amelynek keretében a Kongresszusi Könyvtár két szószólója beszélt néhány mostanában megvalósított tervről. Horchler Gábor /[Library of Congress] Szakkatalógus Osztály/ levetítette és magyarra fordította a Kongresszusi Könyvtár "Állományvédelem: Jövőre vonatkozó befektetés" című filmjét. A magyar könyvtárak képviselői különösen a Kongresszusi Könyvtár Optikai Lemez Kísérleti Vállalkozása, a tömeges savtalanítás és a más restaurálási eljárások iránt érdeklődtek, bár a Magyar Nemzeti Könyvtár lenyűgöző konzerválási-restaurálási programmal rendelkezik, s ezen munkája saját és más magyar könyvtárak kódexelnek, ősnymtatványainak és más értékes készleteinek a megóvására irányul. Ehhez kapcsolódik az állományvédelmi mikrofilmezés is, azonban a korlátozott erőforrások megakadályozták egy átfogó állományvédelmi program elfogadását. Oroszlán Judith /[Library of Congress] Leíró Katalógizálási Osztály/ az Egyesült Államok könyvtárai közötti együttműködés példájaként idézve felvázolta a Testületi Szerzős Programot. Az együttműködésre alapozott vállalkozások kivívták a magyar könyvtárosok csodálatát, akik úgy találják, hogy az intézmények közötti ilyen vállalkozásokat nagyon nehéz megvalósítani.

A harmadik szekció előadásai a könyvkladásra és a könyvtárak azon szerepeire koncentráltak, amelyek az olvasás elősegítésére vagy az anyagoknak az olvasó rendelkezésére bocsátására vonatkoznak. Különösen érdekesek voltak az amerikai könyvtárosok számára Dr. Biró Ruth /Duquesne Egyetem/ és Dr. Kovács Ilona /[Országos] Széchényi Könyvtár/ előadásai. Dr. Biró elemezte az Egyesült Államokban hozzáférhető magyar vonatkozású gyermek- és ifjúsági anyagokat és Dr. Kovács, aki a Kent Állami Egyetemen MLS fokozatot szerzett és kiterjedt kutatást végzett az Egyesült Államokban levő közkönyvtárakról, ezen könyvtárak gyűjteményeiről beszélt magyar szemzőgből nézve.

A program részeként a konferencia résztvevői megtekintették a nemzeti könyvtárat, amely a hajdani Királyi Palota 18. századi szárnyában elhelyezett modern nyolcemeletes létesítmény. Az augusztus 26-án adott fogadás kötetlen társalgást biztosított a résztvevőknek, a 27-i orgonahangverseny pedig izellőt nyújtott a budapesti Várkerület kulturális lehetőségeiből. A konferencia külföldi résztvevőit meghívták az augusztus 28. és 30. között Gödöllőn megtartott Magyar Könyvtárosok összejövételére, ahol a korábbi kongresszus számos témájával foglalkoztak: nemzetközi együttműködés, hálózati munka, számítógépek használata, a könyvtárosok és felhasználók kapcsolata az "online" korban, valamint egy online katalógus bemutatása. Széleskörű az érdeklődés Magyarországon az automatizálás iránt, azonban számítógépek könyvtári használata még nem elterjedt. Így, miközben a nemzeti bibliográfia már komputer-generált, a Széchényi olvasótermében található néhány terminál használata többnyire csak a könyvtárosok számára van fenntartva. Néhány műszaki könyvtár azonban nagy hasznát veszi a számítógépeknek.

A fent említett munkatársakon kívül a konferencián részt vett még Kiss Barbara /[Library of Congress] Megosztott Katalógizálás Osztály/ is.
/Library of Congress Information Bulletin, 1985, 51.sz./

Fordította: Lehőcz Mónika

CSÖKKEN A LIBRARY OF CONGRESS KÖLTSÉGVETÉSE

A Kongresszusi Könyvtár /Washington/ 1986. évi költségvetése jelentősen csökken - olvashatjuk az intézmény heti híradójának ezévi 6. számában. Az állománygyarapítási keret 13,3 13,3%-kal, míg az állományvédelemre fordítható összegek 16,4%-kal esnek vissza /az előbbi összecszerüen 626 ezer dollárt jelent/. Ez a körülmény az olvasókat közvetlenül érinti, mivel a könyvtár olvasótermei az eddig heti 77,5 óra helyett március 10-től csak 54,5 órát - gyakorlatilag egy műszakban - lesznek nyitva /hétfőtől szombatig 9-től 17 óra 30-ig, kivéve szerdát, mikor a hagyományos 9 - 9-ig nyitvatartás megmarad/.

Utalva arra, hogy más területeken is érvényesül csökkentés, a híradás konkrétan még az alábbi irányokat említi: kongresszusi kutatási szolgálat /1,6 millió/, vakok és testi fogyatékosok könyvtári ellátása /1,4 millió/, automatizálás /1,2 millió dollár/. A könyvtár vezetősége reméli, hogy a szerződésesek, részfoglalkozásuak körét csökkenteni s bizonyos mértékű korábbi nyugdíjaztatást leszámítva - a személyzet nagyjából megmaradhat.

S.P.

KIADVÁNYAINK

AZ ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR KÖNYVTÁRTUDOMÁNYI ÉS MÓDSZERTANI KÖZPONT ÚJABB KIADVÁNYAIBÓL

KÖNYVTÁRI SZEMLE. Szerkeszti Kőhalmi Béla. 1916. első füzet.

/A Könyvtári Szemle című folyóirat IV. évfolyamának hasonmás kiadása./

A magyar könyvtárak bibliográfiai tervel. 1986. /70 könyvtár 270 kiadványterve./

Példatár a zeneművek katalogizálásához. /Oktatási segédlet a bibliográfiai leírás, besorolási adatok megválasztása és szerkesztése stb. gyakorlásához./ A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtárral közösen.

POPRÁDY Géza: A vállalati információellátás modelljei. /Az összes ágazat vállalattípusaira alkalmazhatóan körvonalazza a különböző szintű és tartalmu információellátás megszervezésének módjait és kereteit./

Címjegyzék az egyetemi és főiskolai könyvtárakról. /Tartalmazza az önálló felsőoktatási intézmények központi könyvtárait, az egyetemi, illetve főiskolai kari könyvtárakat, kihelyezett tagozatok könyvtárait./

Címjegyzék a megyei, városi, városi jogu nagyközségi és körzeti feladatokat ellátó nagyközségi könyvtárakról. /Megyék, települések betűrendjében, részletes adatok csak a megyei könyvtárakról és a FSZEK központjáról./

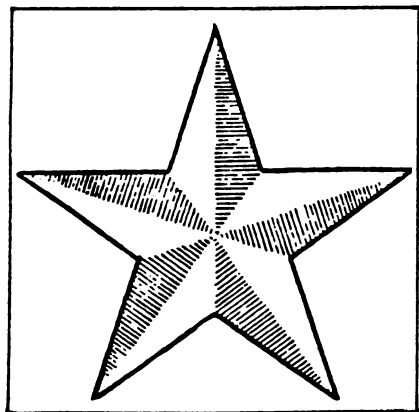
CSAPÓ Edit: Könyvtárosképzés és továbbképzés Magyarországon. /Angol nyelven./

H. B.

KÖNYVTÁRUNK ÉLETERŐL

PÁRTSZERVEZET HÍREI

Az OSZK pártalapszervezetének vezetősége május-június hónapban a következő fontosabb kérdésekkel foglalkozott.

- Tíz tagu munkabizottságot alakított a 30 éven aluli, középfoku végzettségű szakalkalmazottakkal és a fizikai besorolásban lévő fiatalokkal tartandó beszélgetések lefolytatására. A munkabizottság elnöke Kastaly Beatrix, tagjai Csapó Edit, Ecsedy Viktória, Elekes Péter, Gerő Péter, Maczika Béla, Molnár Ferenc, Óvári Sándor, Papp Andrásné, Vigh Lajosné voltak.
- A KISZ-vezetőség előadásából megismerte a pártvezetőség a KISZ szervezet 1985. évi programját; tanácsaival segítette az OSZK ifjúsági szervezete konkrét munkatervének kialakítását.

- Megvitatta a pártvezetőség az OSZK Híradó helyzetét és az aktuális teendőket Juhász Lászlóné beszámolója alapján.

A május 27-én tartott taggyűlés napirendje a következő volt:

- a pártszervezet és a pártcsoportok 1985. évi munkaterve /a munkatervet a XIII. Kongresszus után kellett elkészíteni/;
- az MSZMP XIII. Kongresszusán hozott határozatok leglényegesebb elemeinek ismertetése;
- a KISZ szervezet 1985. évi akcióprogramja.

Július-augusztus hónapokban az erre a feladatra alakított munkabizottság megkezdte a beszélgetéseket a 30 éven aluli középfoku végzettségű szakalkalmazottakkal és fizikai dolgozókkal.

Szeptember-október hónapokban a pártvezetőségi ülések napirendjén a következő fontosabb témák szerepeltek:

- A pártcsoport bizalmikkal közösen tartott pártvezetőségi ülésen a titkár tájékoztatta a bizalmikat a szeptemberi taggyűlés napirendjéről és a tervezett pártoktatási formákról, témákról. A pártvezetőségnek és a bizalmioknak beszámolt a Gazdasági Igazgatóság és Főigazgatóság valamint a KMK pártcsoport bizalmija csoportjuk tevékenységéről és a területükön felmerült problémákról.

- Foglalkozott a vezetőség Szelesi Rózsa párttagfelvételével valamint a szakszervezeti munka időszerű kérdéseivel /választások/, az SZB-ben dolgozó párttagokkal közösen tartott vezetőségi ülésen.

A szeptember 23-án tartott taggyűlésen Maczika Béla a pártfegyelem kérdéskörrel ismertette; az ismertetést élénk vita követte. Arató Antal az OSZK 1985/86-os pártoktatási tervét adta elő. A pártoktatás előterében ebben az évben a XIII. Kongresszus határozatainak feldolgozása áll; ezt az egész tagság /és párton kívüliek/ számára rendezett előadásokkal és a pártcsoportokban tovább folytatott megbeszélésekkel kívánja a pártszervezet elvégezni. Emellett három szemináriumot is indítunk /aktuális nemzetközi kérdések, irodalom-politikánk időszerű kérdései, olvasásszociológia/, amelyeken az OSZK minden dolgozója részt vehet.

Az első szabad pártnapi előadást október 17-én Makó Csaba szociológus tartotta, "Élménybeszámoló az MSzMP XIII. Kongresszusáról" címmel.

November-december hónapokban a pártvezetőségi üléseken a következő fontosabb témák szerepeltek:

- A 30 éven aluli középfokú szakalkalmazottakkal és fizikai dolgozókkal folytatott beszélgetések tapasztalatait összegző beszámoló megvitatása. /A vezetőség észrevételeivel kiegészített beszámolót az OSZK Híradóban 1986-ban közzétesszük./
- Poprády Géza főosztályvezető és Stroh Tamásné pártcsoport bizalmi beszámolója a III. Állományvédelmi Főosztály munkájáról illetve a főosztály pártcsoportjának tevékenységéről.
- A november 1-vel történő rendkívüli béremelés elveinek megvitatása.
- A beszámoló taggyűlésre a beszámoló összeállítása.
- Az 1986. évi kitüntetési javaslatok véleményezése.

A november 18-i taggyűlés napirendje a következő volt.

- A vári működés tapasztalatairól, gondjairól és a jövő legfontosabb terveiről számolt be dr. Ferenczy Endréné főosztályvezető. Beszámolójához igen sokan hozzászóltak.
- A szakszervezeti választásokról dr. Illyés Katalin SZB-titkár adott rövid tájékoztatót.
- A taggyűlés felvette a párt tagjainak sorába Szelesi Rózsa KISZ-titkárt.

A december 9-én tartott beszámoló taggyűlésen Somogyi Pálné titkár tartotta meg a vezetőség beszámolóját, és ismertette a határozati javaslatokat. Mind a beszámolóhoz mind a határozati javaslatokhoz sok /összesen 18/ hozzászólás érkezett. A legnagyobb vita a KISZ-szervezet működésének megítélése és egyes szakmai témáknak a határozatban való szerepeltetése körül bontakozott ki. A taggyűlés végül az alábbi határozatokat fogadta el. A vezetőség könyvutalvánnyal jutalmazta 1985. évi pártmunkájáért a következő párttagokat: Juhász Lászlóné, Mihály Józsefné, Milhoffer Alajos, Radics Lajos.

Összeállította: Kastaly Beatrix

H A T Á R O Z A T

1. Sikeresen lezajlott az intézmény áttelepítése, a működés beindítása. További sürgős lépések szükségesek az épület és az üzemeltetés hiányosságainak kiküszöbölésére.
2. A pártkongresszus anyagainak feldolgozása a tagság legfontosabb feladata, ezt a helyi sajátosságok figyelembevételével kell megvalósítani.
A pártfegyelem erősítésre szorul, ebben növekedjék a pártcsoportok, a bizalmiak szerepe. A pártépítést folytatni kell érdemi politikai munkát vállaló fiatalok felvételének előkészítésével.
A pártszervezet igényli: a felsőbb szervek a lényegi problémákról rendszeresen nyújtsanak tájékoztatást.
3. A szakszervezeti munka jól segíti a munkahelyi demokrácia kibontakozását. Tevékenységével érdemi segítséget nyújtott az intézeti feladatok megoldásához is.
A KISZ-szervezet sajnálatosan gyengült a jelenlegi erőfeszítések ellenére - a pártszervezet segítségével át kell tekinteni az Ifjusági határozat végrehajtását.
Változatlanul aktuális feladat a tömegszervezeti jogosítványok összesített rögzítése. Rendszeressé kell tenni az üzemi négyzög működését.
4. A propaganda munkában a folyó oktatási évben erősíteni kell a pártcsoportok és a szemináriumok tevékenységét, a pártnapokat.
Az OSZK Hiradó és a KIS Hiradó megjelenését stabilizálni kell.
5. Az illetékes szervek figyelmét ismételten felhívjuk az intézményvezetés megerősítésének szükségességére.
A káderutánpótlást, a vezetői cseréket tervszerűvé kell tenni.
6. Az olvasószolgálat eredményei biztatóak. Foglalkozni kell a munka szervezeti-koncepcionális fejlesztésével, az intézmény átfogó számítógépesítésének megalapozásával, a hazai dokumentumtermés teljes körű gyűjtésével, az új kötelempéldány rendelet megjelentetésének kezdeményezésével. Készüljön el az állományvédelem egységes programja.
A gazdasági Igazgatóság területén fordulatra van szükség a feladatok ellátása végett. A KMK betölti koordinációs központi és könyvtárügyi szerepét, az OSZK KMK Intézményen belüli munkakapcsolatát javítani kell.
Javasuljuk az állami vezetésnek, hogy szakmai fórumok működtetésével teremtsen lehetőséget a jobb tájékoztatásra, új elgondolások megvitatására.

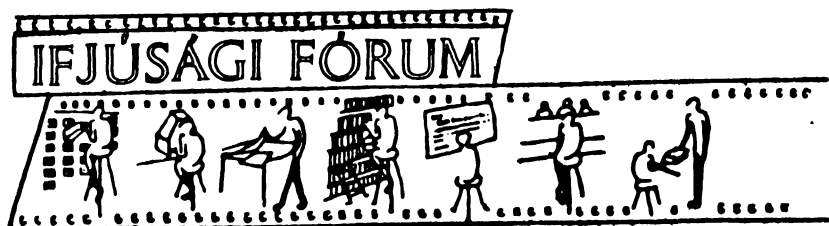
1986. február 24-én 16 órakor a klubteremben, - szabad pártnap keretében -

J U H Á S Z G Y U L A

egyetemi tanár, a Magyarságkutató Csoport igazgatója

MAGYARSÁGTUDAT, NEMZETTUDAT

címmel tartott előadást.

KISZ HÍREK

1985. december 12-én KISZ taggyűlést tartottunk. Szomoruan kellett tudomásul vennünk, hogy a legnagyobb erőfeszítéseink ellenére megint 10-15 fő vette a fáradságot, hogy eljőjön. Akik ott voltak bizonyítani tudják, hogy nem volt hiábavaló időöltés az az idő, amit együtt töltöttünk.

Taggyűlésünknek három napirendi pontja volt:

- Az OSZK 30 éven aluli középfoku végzettségű, valamint fizikai állományban lévő dolgozóival folytatott beszélgetések tapasztalatai;
- "Mi a teendők? A KISZ KB felhívása nyilvános vitára az ifjusági mozgalom helyzetéről, a KISZ feladatairól.";
- Néhány aktuális hír.

A pártvezetőségi tagokból és párton kívüliekből álló tíz fős munkabizottság beszélgetéseket folytatott 48 harminc éven aluli, középfoku végzettségű könyvtárossal, szakmunkással, könyvtári raktárossal, restaurátorral, segédmunkással és takarítóval. A beszélgetések célja az volt, hogy a fiatal OSZK dolgozók ezen rétegeit jobban megismerjük:

- munkakörülményeiket,
- munkájukkal való elégedettségüket,
- munkára és tanulásra vonatkozó terveiket,
- szociális körülményeiket,
- közösségi élet iránti igényeiket,
- kulturális és politikai igényeiket.

A beszélgetésben részt vevő fiatalok egy része meglehetősen passzív volt, ezért nem minden témában lehetett kielégítő képet kapni a fiatalok véleményéről.

Néhány gondolatot szeretnénk idézni:

" A könyvtár egészének munkáját általában nem ismerik, nem volt módjuk arra, hogy megismerjék. Saját munkájukat általában szeretik, legalábbis elégedetlenséget egyikük sem említett."

" A szakmai előmenetel feltételei adottak, de nem mindenki számára biztosítottak." /?/

" A "nagy munkahelyi közösség" szellemét nem érzékelik, a "nagy OSZK tudatot" nem segíti semmi sem kialakítani - hiszen elszigetelten dolgoznak - a kis számú halovány KISZ-szervezet nem buzgolkodik ennek érdekében."

Ugy érezzük, hogy az OSZK tudatot nem a KISZ szervezet fogja tudni kialakítani a fiatalokban, hanem főleg a szűk munkahelyi környezet, az adott osztály. Az intézményhez való ragaszkodás pedig sokmindentől függ. Valljuk be őszintén, hogy elsősorban a fizetéstől, majd a munkatársakkal kialakított kapcsolattól, a többi csak ezek után következik. Természetesen a KISZ mindent megtesz, ami tőle telhető.

Az OSZK megismerésében a KISZ-szervezet megtette az első lépéseket. A Térképtárban, majd a Plakát-és Kisnyomtatványtárban tartott látogatásunkon nagyon kevés fiatal volt, a résztvevők száma pedig alig haladja meg a tíz főt. Ha nem jönnek el az ilyen jellegű programokra, hogy akarják az OSZK-t megismerni?

Érdeklődés

" Érdeklődésükről nem szívesen beszéltek, még ha felsoroltuk a területeket akkor sem. Tipikus volt, hogy "ha érdekel, elmegyek egy rendezvényre", de hogy mi az, ami érdekli őket, azt nem mondták meg."

" Többen nyilatkoztak úgy, hogy részt vennének kulturális programokon, ha érdekli őket, érdeklődési területüket azonban kevesen árulták el."

" Sok fiatal számára a színház, koncert ritkán elérhető, mert a jegy a fizetésükhöz képest nagyon drága, ezért is kellene többet nyújtania kulturális téren a könyvtárnak, a KISZ-szervezetnek."

Nehezen tudunk úgy programokat szervezni, ha nem tudjuk, hogy a fiatalokat mi érdekli. Eddig próbálkozásainkból még nem derült ki igazán, hogy melyik az a terület, ami a legnagyobb érdeklődésre tarthat számot. A kulturális élet bizonyos területeinek az OSZK-ban történő meghonosítását a KISZ-szervezet sem anyagilag, sem emberileg nem tudja magára vállalni, de az az érzésünk, hogy még a könyvtár egésze sem. A fiatalok céltalanságával, érdeklődéshiányával KISZ-szervezetünk lépten-nyomon találkozik, ugyanakkor a pártvezetőség javasolja, hogy a KISZ-vezetőség építsen a fiatalok igényeire.

KISZ

" A közösségi élet iránt egyiküknek sem volt igénye /valószínű soha nem volt részük ilyenben/. Korábban ketten voltak KISZ-tagok, akik rossz tapasztalataik miatt az OSZK-ban nem akartak tagok lenni, de egyikük belépne újra, ha látja az értelmét. Ketten KISZ-tagok jelenleg, de eddig nem sokat láttak a KISZ-től, nincs is konkrétan megfogalmazott igényük. Szívesen dolgoznának a szervezetben."

" A KISZ-szervezet munkáját nem tartják megfelelőnek, de a megkérdezettek javarésze vonatkozik az aktív részvételtől."

" A KISZ munkájáról is nagyon keveset tudnak. Egyébként azt fogalmazták meg, hogy a KISZ-nek nincs vonzereje, kevesen tudták megmondani, hogy mit várnának tőle."

Szeretnénk, ha nem a felmérés alapján minősítenék a KISZ szervezet munkáját. Nem tipikus mintát kerestek, hanem esetleges választással jelölték ki a fiatalokat. Éppen ezért torz megállapítások születtek, melyeket nem lehet általánosítani.

Ez a pár sor ugyanakkor a legjobban jellemzi a fiatalok némelyikét. Nem figyelnek oda, hogy a környezetükben, könyvtárunkban mi történik, de kritikájukat fennhangon terjesztik. A megkérdezettekről még az alábbiakat fűznénk hozzá: van aki szerződéses munkaerő, rész-foglalkozású, ugródeszkának tekinti az intézményt, mert nappali tagozaton akar továbbtanulni. Hiányoljuk a jelentésekből, hogy az interjúkészítők nem mindenütt írták fel a beszélgetőpartnerek nevét, így elég nehéz annak eleget tenni, hogy beszéljessünk el azokkal, akik hajlandóságot mutatnak a KISZ iránt. Végül sajnálatosnak tartjuk, hogy a felmérések időpontját pontosan nem rögzítették, illetve azt, hogy a KISZ-szervezet előzőleg megkezdett egyéni beszélgetéseire és azóta a KISZ-en kívül fiatalok számára szervezett rendezvényekre nincsen tekintettel az írásos anyag. /Lehet, hogy a felmérés kezdetén még ez nem látszott, de mire az állásfoglalás elkészült, ezek az események már ismertek voltak, néhány le is zajlott./

1986 márciusában KISZ kongresszus lesz, ezért a KISZ KB vitaanyagot adott ki. Jelenleg még csak a Magyar Ifjúságban vettük észre, de várható, hogy a kerületi KISZ Bizottság részletesebb tájékoztatót fog adni, vagy tartani számunkra.

Az már biztos, hogy 1986. január 15. és március 15. között két taggyűlést kell tartanunk a következő napirendi pontokkal:

1. 1985-ös mozgalmi év értékelése
A KISZ tagok tevékenységének értékelése
Vezetőség és küldöttválasztás
2. Az 1986-os akcióprogram
"Mi a teendők?" Kongresszusi anyag vitája

Ez is mutatja, hogy az elkövetkezendő hónapokban nagyon sok munka vár a KISZ-vezetőségre, érdekvédelmi felelősökre és természetesen a KISZ-tagokra.

Budapest, 1985. december

KISZ-vezetőség

Az OSZK dolgozóival történő beszélgetés-sorozat keretében 1986. január 20-án este 5 óra-kor KISZ-szervezetünk rendezésében Fodor Andrással, az ismert költővel beszélgettünk. A beszélgetésen az OSZK párt- és KISZ-szervezetének több tagja is megjelent. Fodor András pályakezdő éveiről számolt be, vidéki gyermekkoráról, Eötvös kollégiumbeli meghatározó éveiről mesélt.

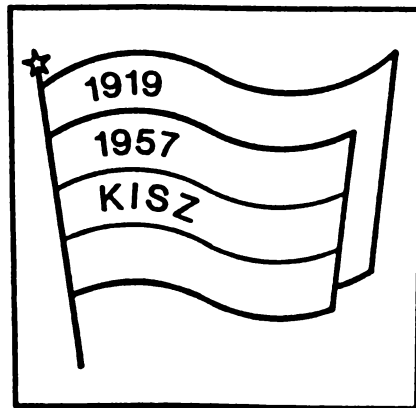
Beszélt a bibliai zsoltárok, majd József Attila döntő hatásáról. Zenei élménye: Bartók, a zseniális művész fontos része lett életének.

A versírás titkairól is mesélt. Később, vita közben, felvetődtek a mai irodalom problémái, pontosabban a kezdő poéták hiányos irodalmi műveltsége. Verset nem tud igazán írni csak az, aki egy életen át tanul....

A költő gyönyörű műfordításairól is ismert, és fő pártfogója, és ahogy mondja: "magánlektora" a kezdő irodalmároknak. A beszélgetésen részt vett egy buzgó versrajongó, aki zsenyéit mutatta be neki.

Reméljük, hogy az ilyen jellegű beszélgetések folytatódnak.

Juhászné Márton Rózsa

OSZK ÉNEKKARÁNAK BESZÁMOLÓJA AZ 1985-ÖS ÉVRŐL

- Febr. 2-3 edzőtáborozás Nagymaroson
- Április 2: éneklés az Országos Széchényi Könyvtár új épületének megnyitó ünnepségén
- Április 3: éneklés az OSZK április 4-i ünnepélyén
- Április 25: hangverseny a Kíspesti Alkoholelleses Klubban
- Április 27: éneklés egy temetésen a Közelkalmazottak Szakszervezete kérésére
- Május 18: fellépés a Solymári Zenei Hetek kamarakórus-hangversenyén
- Június 2: éneklés a Budapesti Történeti Múzeumban a KÓTA által szervezett muzeumi matiné sorozatban
- Június 15: évadzáró hangverseny az Országos Széchényi Könyvtár nagy előadótermében
A megkezdett nyári szünet ellenére külön kérésre:
- Június 18: éneklés egy OSZK dolgozó temetésén
- Július 6: fellépés a pesterzsébeti CSILI művelődési házban a finn-magyar baráti hét ünnepélyes záróprogramján a Hazafias Népfront rendezésében
Nyári szünet
- Augusztus 26: a próbák újra elkezdődtek
- Aug.31-szept.1:edzőtáborozás Diósjenőn
- Szeptember 6: éneklés az OSZK nyugdíjas találkozásán
- Szept.8-17: vendégszereplés a Szovjetunióban, az Észti SzSZK-ban, a Tartui Egyetem Női karával szervezett csereakció első lépéseként. Koncertek Tallinban, Pärnuban és Tartuban.
- November 5: éneklés az OSZK-ban két főosztály november 7-i ünnepélyein.
- November 16: éneklés a KÓTA Budapesti Bizottsága és a Fővárosi Művelődési Központ által rendezett Bach Händel hangversenyen a Kálvin-téri református templomban, a Fővárosi Művelődési Ház Victoria Kamarakórusával és kamarazenekarral közös Bach-számokkal, valamint részvétel az összkarokban.
- November 29: Ferrara város énekkarának koncertjét rendeztük meg baráti találkozóval egybekötve az OSZK Klubtermében

- November 30: éneklés a Budapesti Kamarakórusfesztiválon. A kórus vezetője karnagyi különdíjat kapott
- December 4: éneklés a Finn-Magyar Baráti Kör Irodalmi estjén az OSZK nagy Előadótermében
- December 8: a kórus 15 éves jubileumát nagyszabású hangversennyel ünnepeltük a Könyvtár VI. szinti aulájában, zenekar és régi tagjaink közreműködésével. Egyidejűleg kiállítását rendeztünk az V. szinten a 15 év emlékeiből, a kórus történetéről.

Vavríneck Veronika, elnök

Párkainé Eckhardt Mária, karnagy

AZ OSZK ÉNEKKARÁNAK 1986. ÉVI MUNKATERVE

- Jan. 20-tól a téli szünet után újra kezdődnek a próbák /hétfő-csütörtök este 7-9/
- Febr.1-2: edzőtáborozás Szentendrén
- Márc. 17: Liszt-hangverseny a Budakeszi Művelődési Házban
- Ápr. 4-7: részvétel a Pécsi Nemzetközi Kamarakórusfesztiválon
- Máj. 6-13: vendégszereplés az NDK-ban a Jénai Madrigálkórus meghívására /csereakció keretében/. Koncertek Jénában, Weimarban, Erfurtban
- Máj. 29: hangverseny a Kispesti Alkoholellenes Klubban
- Jun.7-14: 1984-es finn vendéglátóink, a Lappeenranta Kamarakórus Budapesti látogatása. Ennek során 2 közös próba, baráti est, koncertjük és egyéb programjaik megszervezése. /A finnek koncertjét szeretnénk a Közalkalmazottak Székházában megrendezni./
- Jun.28-jul.4. a jénai Madrigálkórus viszontlátogatása. Közös hangverseny Zsámbékon, a jénaiak önálló koncertje Budapesten. A teljes programot mi állítjuk össze és anyagilag is mindent mi biztosítunk.
- Ez a vendégszereplés akkor valósul meg, ha márc. közepéig a Szovjet-Észtorozágból várt cserepartnerünk, a Tartu Egyetem Női kara nem jelzi, hogy megkapta 1986-ra az utazási engedélyt. Ha mégis megkapják, akkor jul.1-9 az észti kórust fogadjuk, s a németek látogatása 1987-re marad.
- Jul. elején rádiófelvétel a Kóruspódium sorozat részére.
- Utána nyári szünet.
- Szept.-ben a próbák újra kezdődnek.
- Nov.7. körül éneklés az OSZK ünnepélyén.
- Decemberben önálló hangverseny a Könyvtár aulájában.
- Egyéb kisebb szereplések kérés ill. lehetőség szerint.

Vavríneck Veronika
a kórus elnöke

P. Eckhardt Mária
a kórus karnagya

"MINDENIK EMBERNEK A LELKÉBEN DAL VAN ..."

Az elmúlt év decemberében Kórusunk ünnepi hangversennyel tette emlékezetessé fennállásának 15. évfordulóját. A könyvtár hatodik emeleti előadótermének előterében tartott koncert éppen az évforduló napján, 8-án hangzott el. 15 évvel ezelőtt e napon lépett dobogóra először - egy csepelli Irodalmi műsor keretében - az a 12 dalos, akik közül néhányan a mai napig - aktívan is! - hűek maradtak az együtteshez.

Hogy mi történt a 15 év alatt, erről szeretett volna képet adni díóhéjban az a kis kiállítás, melyet a hangverseny hetében az V. szinten elhelyezett tárlókban tekinthetett meg a könyvtárat látogató közönség. Sajnos, a rendelkezésre álló kevés hely nem tette lehetővé, hogy végig kövessük az együttműködés és fejlődés valamennyi állomását, de ezeknek dokumentumait őrzik a kórusnaplók, melyeket az ünnepi alkalomra meghívott régi kórustagokkal és barátainkkal sok-sok kedves emléket felidézve lapozgattunk a hangversenyt követő baráti összejövetelen.

Maga az ünnepi hangverseny - melyet a kórust alapítása óta vezető Párkainé Eckhardt Mária vezényelt - két részből állt. Első felében a capella, illetve zongorakíséretes művek hangzottak el. Az elsőként megszólaló gregorián dallam /a Kassai Graduale egy részlete/ után J. Handl karácsonyi ihletésű műve a közelgő ünnep hangulatát idézte. Ezt a hangulatot erősítette meg a kórusból kiváló 15 fős kamaraegyüttes, J. Mouton: Queramus cum pastoribus c. művének előadásával. Az utóbbi években több hangversenyen is szerepelt ilyen kíséretes - változó összetételben -, amely rendkívül hasznosnak bizonyult az egész finom kórushangzás kialakításában. A kíséretes második számaként megszólaló három Weelkes-kórusdal után a teljes kórus is két angol szerzőtől /Horsley, Webbe/ énekelt egy-egy művet. A régi zenét magyar szerzők alkotásai követték. Liszt: Cantantibus organis című, soprán szólóra és vegyeskarra írt, kísérettel ellátott műve az énekkar kedvelt darabjai közé tartozik. Bárdos Lajostól két kóruszámot énekeltünk: a Régi táncdalt és a kórus állandósult "bucsu-dalát", a Tábortüznél c. művet, melynek megszólaltatását egy korábbi koncerten Tanár Ur maga kérte tőlünk. A hangverseny első részét Kodály két műve zárta. Az ifjúkori Stabat Mater visszafogottabb hangzása után a 114. genfi zsoltár súlyosabb akkordjai már szinte átvezettek a hangverseny második részébe.

A szünet után következő művek az éneklők számára is különleges élményt jelentettek. A Farkas Mária által vezetett Victoria kamarakórusral együtt énekeltük novemberben, a budapesti KÓTA által a Kálvin-téri templomban rendezett központi Bach-Händel hangversenyen J. S. Bach Honszeretet c. kantátájának zárókórusát és a Weinen, Klagen, Sorgen, Zagen c. kantáta nyitó karát. Ritka alkalom, hogy ilyen művek megszólaltatására vállalkozhassunk, ezért tüztük saját koncertünkön is műsorra mindkettőt, az utóbbit zárókoráljával kiegészítve. A társkórus néhány tagja most is velünk énekelt, és kiváló partnernek bizonyult a Bartók Béla Zeneműv. Szakközéplisk. növendékeiből alakult zenekar is. Az ő közreműködésükkel valósíthattuk meg - hagyományainknak megfelelően egy eddig ismeretlen, az OSZK-ban kéziratban található Süßmayr-kórus, az Ave verum bemutatását. A műsorban most is több ilyen

kézírtos mű szerepelt /gregorián, Mouton/; a sort méltóképpen zárta a hangverseny befejező számaként megszólaltatott Alleluja, Michael Haydn graduáléja. Az együttzenélés örömet fokozta, hogy régi tagjaink is velünk énekelték a számukra jól ismert darabokat. A rendkívül kellemes környezetben - a kiválóított kódexekkel körülvéve - azt hiszem a szép számú közönségnek és a közreműködőknek egyaránt nagyon hangulatos, családi, élményteliségben volt részük.

Az ünnepi est a baráti összejövetellel folytatódott, ahol a születésnap tortája 15 gyertyájának fényénél emlékeztünk - és terveztünk. A 16. évben is sok szép feladat vár ránk. Márciusban Budakeszin egy hangversenysorozat keretében szerepelünk, áprilisban részt veszünk - immár ötödik alkalommal - a Pécsi Nemzetközi Kamarakórusfesztivál rendezvényein, s májusban az NDK-ba utazunk, ahol egy ottani kórus meghívására, velük együttműködve Weimarban és Erfurtban Liszt: Missa chorálisát és Schütz: 100. zsoltárját énekelhetjük, s két önálló hangversenyünk is lesz Jénában.

Szép terveink mellett gondjaink is akadnak. Sajnos, rendkívül nehezen alakul ki, hogy az utóbbi években bennünket vendégül látó kórusok /finnek, észtek/ a nyár folyamán ellátogathatnak-e hozzánk, s ha igen, milyen feltételekkel. Ez a bizonytalanság meglehetősen nehezíti a pénzügyi tervezést és sajnos az érdemi munkát is, mert a változó helyzet rengeteg szervezési feladatot ró a kórus tagjaira. Reméljük, március végéig véglegesen kialakul a program, hogy a ránk váró szép, de nehéz és igényes zenéi feladatoknak a töltünk telhető legjobb színvonalon tudjunk eleget tenni.

Gupcsó Ágnes

Helyreigazítás

Az OSZK Híradó 1985. 7-8. számában a Magyar Könyvtárosok Egyesületének gödöllői vándorgyűléséről szóló beszámolóban az egyesületi emlékéremmel kitüntetettek névsora hibásan jelent meg. A helyes szöveg: dr. Zsidai József főigazgató, az MKE volt elnöke, Balázs Sándorné dr. főigazgató, az MKE volt nemzetközi titkára.

5,-Ft

W. G. & Co.
Königsberg
Königsberg